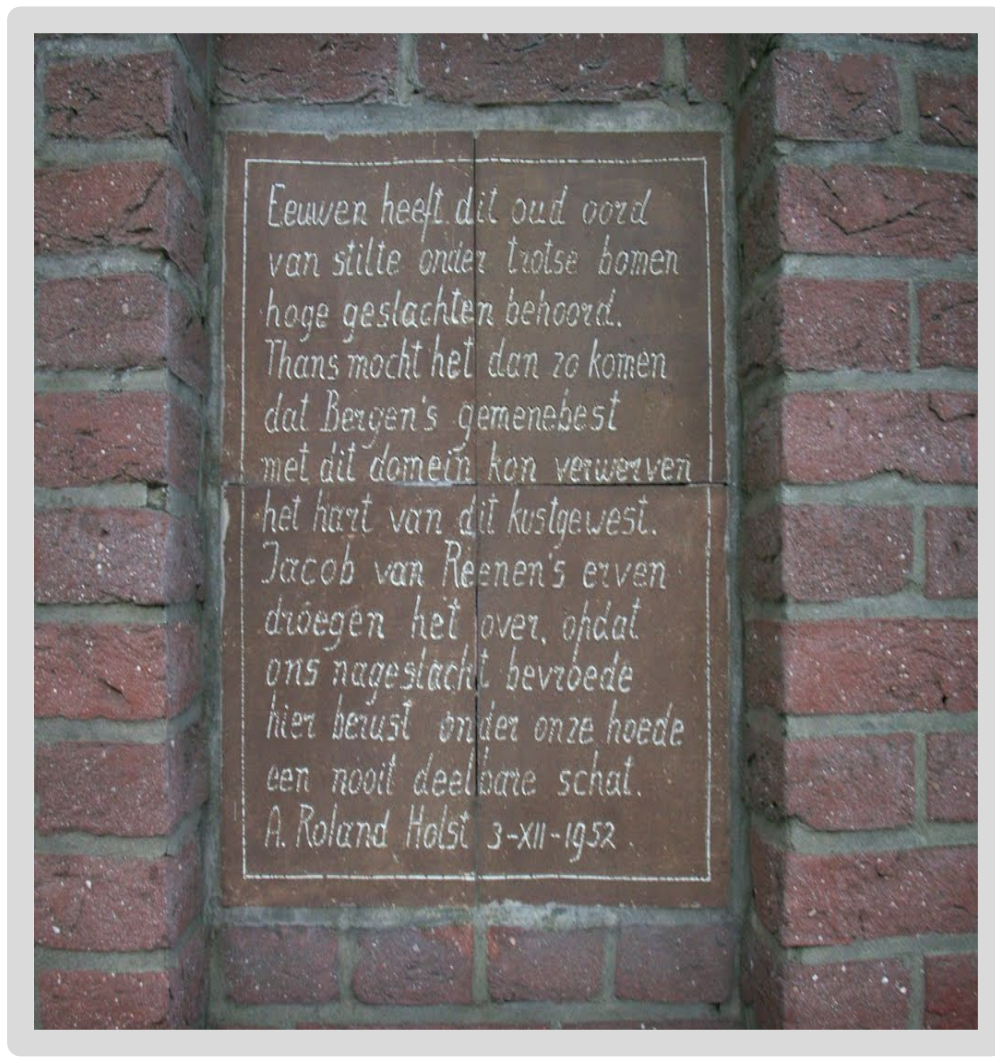

De Kunst van Kracht

Beleid Kunst en Cultuur gemeente Bergen 2014-2017

Gedicht van Adriaan Roland Holst (1888-1976) ingemetseld in het toegangshek van Het Oude Hof te Bergen.

Voorwoord

Van kunstenaarsdorp naar een sterke culturele infrastructuur in de gemeente Bergen NH

De visie op kunst en cultuur verandert sterk. Het is zichtbaar, dagelijks om je heen. Kunst staat midden in de gemeenschap. Elke gemeente, elk dorp heeft zijn culturele eigenheid. Kunst en cultuur is van iedereen en de waarde ervan wordt steeds meer gezien. Onze provincie heeft cultuurbeleid verbonden aan de thema's Cultuur en Ruimte, Cultuur en Economie, Cultuur en Infrastructuur.

Gemeentelijk cultuurbeleid dient allereerst dichtbij huis, met de inwoners en met de culturele organisaties, gemaakt te worden. Maar wat is precies cultuurbeleid?

In deze cultuurnota begin ik bij de visie en de missie. Dat is het startpunt. En daar vandaan formuleren we de ambitie van de gemeente Bergen en zoomen we in op de nieuwe rol van de gemeente en de culturele organisaties.

Zelfredzaamheid en participatie zijn de thema's van vandaag en morgen. Maar wat betekent dat eigenlijk? In mijn ogen verandert de rol van de gemeente van alleen maar subsidiegever naar het versterken van mensen en organisaties. En dat gaat over professionalisering, zowel cultureel als zakelijk. Dat gaat verder dan financieel ondersteunen; het gaat ook over faciliteren, stimuleren en innoveren.

De gemeente Bergen ligt in één van de mooiste regio's van het land. Aan zee, met een schitterend achterland, beeldschone woonkernen en dorpen waar veel cultureel erfgoed te vinden is. Het is heel goed te begrijpen dat veel kunstenaars in verleden en heden deze regio hebben uitgezocht en nog steeds opzoeken om er inspiratie op te doen, om er te werken en te wonen. Er is een vanzelfsprekende verbinding tussen cultuur en natuur.

In de regio zijn meerdere gemeenten cultureel actief. Samenwerking ligt niet alleen voor de hand, maar is noodzaak. We hebben elkaar nodig voor de inhoud, voor het publiek en voor de financiën. Niet alleen samenwerking tussen gemeenten, maar ook met ondernemers en maatschappelijke organisaties. Er zijn al veel vruchtbare samenwerkingsvormen. Zowel inhoudelijk als financieel. Het partnerschap op verschillende terreinen wil ik graag stimuleren en ondersteunen. En niet alleen op papier. Het samenbrengen van verschillende partijen door ontmoeting en kennisdeling zal worden gefaciliteerd. En er wordt bijvoorbeeld voorgesteld om de mogelijkheid voor de oprichting van een cultureel stimuleringsfonds te onderzoeken om innovatieve werk- en samenwerkingsvormen te gaan ontwikkelen.

En natuurlijk is er altijd de vraag hoe het zal gaan met de financiën. In de afgelopen jaren zijn de cultuurgelden die de gemeente beschikbaar stelde met 10% verminderd. Het is mijn doel en tegelijkertijd mijn uitdaging om met de bestaande gemeentelijke middelen de culturele infrastructuur in de gemeente Bergen te behouden en waar mogelijk te versterken. Geld is niet het enige toverwoord. Het gaat om vertrouwen, hervormen, samenwerken en innoveren.

Aletta Hekker

Wethouder kunst en cultuur

INLEIDING	5
CONTEXT	5
CULTUURNOTA 2013	6
PROCES CULTUURNOTA 2014-2017	6
1. VISIE EN MISSIE	7
1.1. VISIE	7
1.2. MISSIE	7
2. VAN MISSIE NAAR AMBITIE EN ACTIEF BELEID	9
2.1. AMBITIE	9
2.2. NIEUWE ROL VAN DE GEMEENTE	10
2.3. NIEUWE ROL CULTURELE ORGANISATIES	11
2.4. CONCRETISERING RICHTINGWIJZERS	11
2.4.1 DE ZELFREDZAAMHEID VAN HET CULTURELE VELD VERGROTEN	11
2.4.2 DUURZAAMHEID EN TOEKOMSTBESTENDIGHEID	11
2.4.3 REGIONAAL ONTWIKKELEN VAN MARKETING EN PUBLICITEIT	12
3. VERNIEUWING SUBSIDIESYSTEMATIEK EN MONITORING BELEID	12
3.1. BENADERINGSWIJZE EN VORMEN VAN ONDERSTEUNING	12
3.1.1 BENADERINGSWIJZE	12
3.1.2 VORMEN VAN ONDERSTEUNING	13
3.2. CRITERIA	13
3.3. DE VERDELING VAN MIDDELEN	14
3.4. TOETSING EN TOEKENNING	14
3.5. MONITORING EN VERANTWOORDING	15
4. HET NIEUWE BELEID IN ACCENTEN VOOR DE DEELGEBIEDEN	15
4.1 CULTUURPARTICIPATIE EN -BELEVING	15
4.1.1 AMATEURKUNST	15
4.1.2 PARTICIPATIE	16
4.1.3 BELEVING EN BEREIK	16
4.2 CULTUUREDUCATIE	17
4.3 CULTUREEL ERFGOED, MONUMENTEN EN ARCHEOLOGIE	17
4.3.1 CULTUREEL ERFGOED	17
4.3.2 ARCHEOLOGIE	18
4.3.3 MONUMENTEN	19
4.4 BEELDENDE KUNST	19
4.4.1 KRANENBURGH ALS SPIL	19
4.4.2 ATELIEREN EN BROEDPLAATSEN	20
4.4.3 GEMEENTELIJKE COLLECTIE EN KUNST IN DE OPENBARE RUIMTE	20
4.5 LITERATUUR EN MEDIA	21
4.5.1 BIBLIOTHEEK	21
4.5.2 LOKALE OMROEP	22
4.6 PODIUMKUNSTEN EN FESTIVALS	22
5. CULTUREEL WERKPLAN GEMEENTE 2014-2017	23

6. CULTURELE BEGROTING 2014-2017	24
BIJLAGE 1	28
BIJLAGE 2	31

Inleiding

Context

Kunst en cultuur zijn van oudsher onlosmakelijk met de gemeente Bergen verbonden – zo sterk dat cultuur in bijna vanzelfsprekend is. De gemeente Bergen heeft allereerst veel culturele geschiedenis, getuige bijvoorbeeld de cultuurhistorische collectie van Het Sterkenhuis. Ook heeft de gemeente Bergen veel kunstenaars voortgebracht die een belangrijke bijdrage leveren aan de beeldende kunst, literatuur of muziek. We mogen misschien zelfs wel de conclusie trekken dat de Bergense kunst en cultuur qua betekenis de eigen lokale omgeving veelal overstijgen. We zien dit niet alleen aan de landelijke bekendheid van veel kunstenaars, maar bijvoorbeeld ook aan het regionale bereik van een evenement als de Kunst10daagse. Nog steeds wonen schrijvers, fotografen en kunstenaars van landelijke en zelfs internationale bekendheid in de gemeente Bergen. De gemeente Bergen en haar kunst zijn een begrip in Nederland en vaak ook nog ver daarbuiten.

Als we de gemeente Bergen nauwkeuriger bekijken, zien we dat ze bestaat uit verschillende kernen, elk met een eigen karakter en een eigen cultuurhistorisch verleden. De kernen Bergen, Egmond en Schoorl, met elk weer eigen kleine kernen, zijn in 2001 samengevoegd tot één gemeente, de gemeente Bergen. Zowel Bergen, Egmond als Schoorl hebben nog steeds eigen historische verenigingen die tot doel hebben historische gegevens te bewaren en de belangstelling voor het bijzondere en veelzijdige cultureel erfgoed te stimuleren. De diversiteit van de kernen is in feite een gemene deler die sterk bijdraagt aan de eigenheid van de gemeente Bergen, haar bloeiende ontwikkeling op het vlak van kunst en cultuur, en de uitstraling daarvan over de gemeentegrenzen heen. De beeldende kunst concentreert zich misschien in de kern Bergen met de beroemde Bergense School, maar kunst en cultuur als geheel wortelen in het hele grondgebied van de gemeente en alle kernen dragen er dan ook aan bij. De abdij van Egmond-Binnen, de vuurtoren van Egmond aan Zee en de fundamente van het kasteel in Egmond aan den Hoef zijn iconen van de unieke geschiedenis en behoren nu tot het cultureel erfgoed. In Schoorl is de beroemde schilder Jan van Scorel geboren, ook wel de grondlegger van de schilderkunst in de noordelijke Nederlanden genoemd. Zijn “Jeruzalembroederschap” uit 1512 is een van de eerste in Nederland geschilderde groepsportretten. De kortebaandraverij in Egmond aan den Hoef is een jaarlijks evenement dat tijdens de eveneens kenmerkende kermis van die kern wordt georganiseerd. Misschien kunnen we dit wel levend cultureel erfgoed noemen. Kunst en cultuur zijn in de gemeente Bergen is ook onlosmakelijk verbonden met de natuur: de zee, de duinen en de bossen. De prachtige natuurlijke setting heeft dus tegelijkertijd sterke culturele en cultuurhistorische wortels.

Kunst en cultuur zijn allereerst vanwege hun intrinsieke waarde en kwaliteit van belang voor de gemeente Bergen. Het is daarnaast belangrijk om te blijven zien dat kunst en cultuur ook een belangrijke bijdrage leveren aan het leefklimaat, aan toerisme en recreatie, en daarmee ook aan de economie van de gemeente Bergen. Rondom de kunst en cultuur hebben zich een levendige horeca en een veelzijdig winkelbestand gevestigd, die hun klanten zowel vinden onder de ongeveer 30.000 inwoners, als onder de ruim een miljoen bezoekers die de gemeente jaarlijks ontvangt. Dit geeft aan dat de gemeente Bergen een sterke positie heeft in toerisme en recreatie, waarvan de basis wordt gevormd door kunst en cultuur en de natuurlijke omgeving.

Daarnaast heeft cultuur in de gemeente Bergen ook nog een andere maatschappelijke waarde. Veel vrijwilligers vinden voldoening in de belangrijke ondersteuning die zij bieden aan de culturele organisaties en culturele initiatieven.

Dit alles brengt trots met zich mee, maar ook het verlangen om deze kwaliteit, deze betekenis en deze meerwaarde van kunst en cultuur voor de gemeente Bergen voor de toekomst te behouden. Dit streven vraagt zowel van ons als gemeentelijke overheid, als van het culturele veld in de gemeente Bergen, om alert te blijven en ons op de juiste momenten bewust te zijn van de ontwikkelingen op de langere termijn. De wereld is meer dan ooit in beweging. De huidige economische ontwikkelingen brengen een ongekende versnelling van verandering op veel terreinen met zich mee. Zo ook op het terrein van kunst en cultuur. Dit onderstreept hoe belangrijk het is dat we als overheid een positieve bijdrage leveren aan de verdere ontwikkeling van cultuur in de gemeente Bergen. We doen dit door opnieuw te kijken naar de mogelijkheden en daar bewust keuzes in te maken.

Cultuurnota 2013

In 2012 is de Cultuurnota 2013 vastgesteld voor de duur van een jaar. Deze nota geeft de missie van de gemeente weer, de stand van zaken in het culturele veld en de wensen van de gemeente en het cultuurveld voor de toekomst. Ze biedt een overzicht van de culturele kracht van de gemeente Bergen, maar ook van de zwakke plekken. Ondertussen raken de eerder genoemde bewegingen in de maatschappij ook cultuur: door de daling in de subsidiebudgetten; door de vraag om krachten te bundelen en meer samenwerking te zoeken binnen en buiten het cultuurveld, ook in de regio; en door het groeiende besef dat meer professionalisering binnen de organisaties steeds belangrijker wordt. De huidige cultuurnota geeft echter nog weinig richting aan hoe in te spelen op al deze veranderingen.

In juni van dit jaar is de startnotitie “Richtingwijzers Cultuurbeleid Bergen 2014” opgesteld voor de ontwikkeling van het cultuurbeleid in de periode 2014-2017. De startnotitie geeft aan dat in de nieuwe cultuurnota juist het inspelen op veranderingen centraal komt te staan: het versterken van het culturele veld voor de langere termijn, zodat cultuur in de gemeente Bergen zich kan blijven ontwikkelen. Niet alleen voor de eigen inwoners, maar ook voor het publiek van buiten de gemeentegrenzen. Het behouden van de culturele aantrekkingskracht van de gemeente Bergen is belangrijk om zijn economische betekenis en omwille van de culturele ontwikkeling. Wij willen met het nieuwe cultuurbeleid het culturele veld ondersteunen.

Proces Cultuurnota 2014-2017

Met de startnotitie “Richtingwijzers Cultuurbeleid Bergen 2014” is de ontwikkeling van de nieuwe cultuurnota voor de periode 2014-2017 in gang gezet. Deze startnotitie is een vertaling van de wensen zoals genoemd in de Cultuurnota 2013 in samenhang met de door het college gehanteerde algemene uitgangspunten voor het ontwikkelen van beleid:

- Zelfredzaamheid
- Duurzaamheid
- Regionale samenwerking
- Herijking van de rol van de gemeente

Het college wil deze uitgangspunten ook hanteren bij het bepalen van het nieuwe cultuurbeleid. Dat vereist nadere uitwerking van een aantal vragen. Zelfredzaamheid van culturele organisaties en nieuwe culturele initiatieven: hoe staat het daar eigenlijk mee en wat kan de gemeente daarin betekenen? Wat betekent het langetermijnperspectief van duurzaamheid voor de rol van de gemeente? Wat kunnen we doen behalve subsidie geven? Wat is de positie van de gemeente ten aanzien van het cultuurveld? Regionale samenwerking wordt steeds belangrijker en vraagt om het bundelen van krachten door bijvoorbeeld gezamenlijke marketing van het culturele aanbod in de regio, maar wat vraagt dit van culturele organisaties?

Door het hanteren van de vier uitgangspunten voor het nieuwe cultuurbeleid vinden de keuzes in het cultuurbeleid plaats tegen de achtergrond van de door het college eerder uitgesproken maatschappelijke waarden en het besef dat de rol van de gemeente moet blijven passen in de ontwikkelingen van de tijd. Deze uitgangspunten vormen tegelijk ook de vier richtingwijzers voor het nieuwe cultuurbeleid. In de startnotitie zijn ze verder ingevuld.

In juli 2013 heeft een werkconferentie plaatsgevonden met vertegenwoordigers van het culturele veld. Tevens waren raadsleden, vertegenwoordigers van aanverwante beleidsterreinen als welzijn en economie, en vertegenwoordigers van de provincie aanwezig. In de werkconferentie stonden de vier richtingwijzers centraal. Tijdens de werkconferentie is deelnemers gevraagd vanuit de praktijk invulling te geven aan de richtingwijzers en zichzelf als betrokkene bij het cultuurveld de vraag te stellen: wat hebben we nodig, wat verwachten we van de gemeente en wat kunnen we zelf doen? Het doel van de bijeenkomst was zoveel mogelijk ideeën en suggesties te verzamelen voor de uitwerking van het nieuwe cultuurbeleid. De opbrengst van deze werkconferentie was boven verwachting en heeft een belangrijke bijdrage geleverd aan de verdere uitwerking van het cultuurbeleid. En daarmee aan de toekomst van cultuur in de gemeente Bergen.

Met deze voorliggende concept-cultuurnota beoogt het college een duurzame bijdrage te leveren aan het behoud van het culturele erfgoed van de gemeente Bergen voor de toekomst en de toekomstige ontwikkeling van kunst en cultuur te waarborgen.

Deze concept-cultuurnota komt na vaststelling door het college beschikbaar voor inspraak. Ook zal de Adviescommissie Kunst en Cultuur gevraagd worden om vanuit een breed perspectief haar reactie op de nota te geven. Vervolgens zal na het verwerken van de zienswijzen en de reactie van de adviescommissie, en opnieuw een akkoord van het college ten aanzien van de definitieve versie, de cultuurnota in januari 2014 worden voorgelegd aan de raad voor de vaststelling.

1. Visie en missie

1.1. Visie

In de Cultuurnota 2013 heeft de gemeente zich drie vragen gesteld. Wat willen wij bereiken met ons cultuurbeleid? Hoe willen we dat cultuur in de gemeente Bergen er over een aantal jaren uitziet? En welke betekenis willen we dat cultuur voor de gemeente Bergen heeft?

Eerder gaven we aan welke waarde cultuur in het verleden voor de gemeente Bergen heeft gehad en hoe dit van invloed is geweest op het de gemeente Bergen van nu. Deze betekenis van cultuur voor onze gemeente willen we niet alleen behouden, we willen ook dat deze waarde van cultuur in de toekomst voor de gemeente Bergen blijft.

***“Cultuur is onderdeel van het DNA van de gemeente Bergen,
zichtbaar in een bloeiend cultureel aanbod voor haar inwoners en bezoekers,
ontstaan vanuit een sterk cultuurveld.***

***Het kenmerkt zich door het behoud en beheer van cultureel erfgoed en een brede culturele
programmering met ruimte voor innovatie
waarbij cultuur van meer betekenis is dan cultuur alleen.”***

1.2. Missie

Wat moet de gemeente Bergen doen om dit te bereiken? En welke voorwaarden zien we daarvoor in een tijd van wezenlijke maatschappelijke en economische veranderingen? Het is belangrijk om allereerst deze veranderingen in ogenschouw te nemen.

De overheid trekt zich steeds meer terug uit het maatschappelijke veld en er wordt een groter beroep gedaan op de eigen verantwoordelijkheid van burgers om voor hun eigen toekomst te zorgen. Deze ontwikkeling vindt ook plaats in de cultuursector. Cultuur wordt nog sterker dan voorheen een verantwoordelijkheid van meerdere partijen en de rol van de overheid daarin wordt kleiner. Zo wordt de cultuursector geconfronteerd met sterke dalingen van subsidies, zowel bij de grote landelijke fondsen als bij provincies en lokale overheden. De rijksoverheid benadrukt in haar beleid de maatschappelijke rol van cultuur. In de visiebrief “Cultuur in beweging” van juni van dit jaar kiest de minister van Cultuur voor een beleid dat prioriteit geeft aan de maatschappelijke waarde van cultuur en het belang van creativiteit. Cultuuronderwijs staat daarbij voorop: “Goed cultuuronderwijs is van cruciaal belang voor individu en samenleving.” De maatschappelijke waarde van cultuur ziet de minister in de kruisbestuiving tussen cultuur en andere sectoren. Deze kan volgens haar een positieve bijdrage leveren aan oplossingen voor de gezondheidszorg, de vergrijzingsproblematiek, stedelijke ontwikkeling, de klimaatverandering en duurzaamheid: “Creativiteit en innovatie zijn voorwaarden voor de verdere groei van onze kennissamenleving.” Ook hier staat het omgaan met veranderingen centraal.

De provincie Noord-Holland bakent haar rol met betrekking tot cultuur steeds duidelijker af en richt zich steeds meer op het behouden en ontsluiten van cultureel erfgoed, het stimuleren van een goed cultureel voorzieningenniveau binnen de provincie, en het stimuleren van de regionale culturele samenwerking om zo de economische waarde van cultuur nog beter te benutten.

Veranderingen doen zich ook op lokaal niveau voor. Zo vertoont ook de gemeente Bergen in haar demografische ontwikkeling het patroon van vergrijzing. Wat betekent dit bijvoorbeeld voor de verdere

ontwikkeling van cultuureducatie door culturele organisaties in de gemeente Bergen? Daarnaast zien we dat gemeenten, waaronder de gemeente Bergen, steeds meer regionale samenwerking zoeken en ook het veld stimuleren dit te doen. Wat betekent dit voor de culturele positie van de gemeente Bergen in de regio, voor de werkwijze van culturele organisaties in de gemeente Bergen, en voor het aanbod? In welke mate is het culturele veld in de gemeente Bergen toegerust om zich aan te passen aan deze veranderingen en waar kunnen we als gemeente hierin ondersteunen?

Het coalitieakkoord “Verantwoord en met vertrouwen verder! 2012” vormt de kern van de wijze waarop het college uitvoering geeft aan zijn bestuurlijke taak. De uitgangspunten van dit akkoord zijn onder meer kiezen voor kwaliteit en innovatie en een duurzame toekomst. Deze uitgangspunten liggen ten grondslag aan de wijze waarop het college de ontwikkeling van nieuw beleid benadert en van waaruit de vier richtingwijzers zelfredzaamheid, duurzaamheid, regionale samenwerking en herijking van de rol van de gemeente zijn ontstaan. Juist in deze tijd wil het college een bijdrage leveren aan een duurzame versterking van het culturele veld, zodat het is toegerust om zich aan de recente maatschappelijke en economische ontwikkelingen aan te passen. Zo kunnen het cultureel erfgoed en het culturele aanbod worden behouden en zich ook in de toekomst blijven ontwikkelen en vernieuwen.

De gemeente kiest daarmee naast het verlenen van subsidies voor het realiseren van cultureel aanbod ook duidelijk voor het versterken van het culturele veld om de missie te realiseren. Dit betekent dat niet alleen het cultuurveld te maken krijgt met veranderingen. Ook de gemeente zal haar rol moeten vernieuwen om de visie effectief te kunnen realiseren. Daarbij is het wenselijk dat deze visie en ook de missie een grotere reikwijdte hebben dan cultuur alleen. Verbreding naar en samenwerking met beleidsgebieden zoals welzijn, talentontwikkeling, natuur en toerisme zijn noodzakelijk. Voor de nadere invulling van de ambitie is het van belang te weten waar deze versterking en verbreding zich precies op kunnen richten.

In de Cultuurnota 2013 is een analyse gemaakt van de culturele functies en het culturele aanbod in de gemeente Bergen. De startnotitie geeft een korte diagnose van het cultuurveld aan de hand van een aantal invalshoeken:

- Culturele functies en toegankelijkheid
- Cultureel aanbod en publieksbereik
- Structuur van het cultuurveld
- Structuur van subsidies en andere ondersteuning (rol van de gemeente)
- Betekenis van cultuur voor welzijn, natuur en toerisme

Zie bijlage 1 voor de diagnose zoals opgenomen in de startnotitie.

Uit deze diagnose wordt duidelijk waar de aandachtsgebieden liggen voor het nieuwe cultuurbeleid. De gemeente Bergen heeft ook voor de toekomst meer dan voldoende potentie om cultureel van betekenis te zijn en te blijven. Daarbij is aansluiting bij nieuwe ontwikkelingen van belang en zelfs een voorwaarde. Uitgaande van de kracht van de culturele oorsprong van de gemeente Bergen maken we de vertaling naar nu en naar de toekomst. Het gemeentelijke cultuurbeleid richt zich om het cultuurveld verder te helpen bij de nieuwe ontwikkelingen op de volgende aandachtsgebieden:

- Spreiding van het culturele aanbod over de kernen
- Vergroting van het publieksbereik door vernieuwing in aanbod en locaties
- Vergroting van het publieksbereik door samenwerking en afstemming in het culturele aanbod en de communicatie en marketing binnen de regio
- Doorontwikkeling van culturele organisaties
- Herziening van het subsidiebeleid
- Aandacht voor de Culturele Kringloop (zie 2.2)
- Aandacht voor de relatie en mogelijkheden van cultuur in samenhang met aanverwante beleidsterreinen
- Behoud van de productiekracht*

Het behouden van de productiekracht is toegevoegd aan de startnotitie naar aanleiding van de werkconferentie. Zie bijlage 2 voor een weergave van de opbrengsten van de werkconferentie.

Als gemeente hebben we als missie voor kunst en cultuur in de periode 2014 -2017:

Het versterken van het culturele veld op basis van de richtingwijzers zelfredzaamheid, duurzaamheid, regionale samenwerking en de nieuwe rol van de gemeente, met de genoemde aandachtsgebieden als prioriteit.

In de startnotitie is het cultuurveld in een aantal deelgebieden verdeeld waarop de gemeente haar beleid nader wil aangeven. De visie en missie van het nieuwe cultuurbeleid zullen op al deze onderdelen van het culturele veld en het culturele aanbod van toepassing zijn:

- Cultuurparticipatie (inclusief amateurkunst) en -beleving
- Cultuureducatie
- Cultureel erfgoed (inclusief monumenten en archeologie) en architectuur
- Beeldende kunst
- Literatuur
- Podiumkunsten inclusief film en festivals

De ambitie moet aangeven wat we als gemeente willen bereiken om zo onze missie te kunnen realiseren.

2. Van missie naar ambitie en actief beleid

2.1. Ambitie

De missie om cultuur in de gemeente Bergen levendig en toekomstbestendig te houden richt zich op de eerder genoemde vier richtingwijzers en de aandachtsgebieden. Als we de missie verder uitwerken aan de hand van de vier richtingwijzers en de aandachtsgebieden zien we de ambitie concreet vorm krijgen.

Als gemeente stellen we ons de volgende ambitie voor kunst en cultuur in de periode 2014 -2017:

Zelfredzaamheid - vertrouwen op eigen kracht: versterken van culturele organisaties op het gebied van cultureel ondernemerschap, professionalisering, vrijwilligersbeleid en kennisdeling.

Duurzaamheid - toekomstbestendigheid: vernieuwing en ontwikkeling voor groei en behoud van culturele functies en het culturele aanbod; nieuwe verbindingen tussen en samenwerking met verschillende partners en sectoren; Culturele Kringloop; cultuureducatie; vergroten van omvang en diversiteit van het publieksbereik door vernieuwing in aanbod en locaties.

Regionale samenwerking: vergroten van omvang en diversiteit van het publieksbereik door samenwerking en krachtenbundeling op het gebied van communicatie en marketing in de regio; afstemming en samenwerking in het culturele aanbod en positionering van het lokale culturele aanbod in de regio.

Nieuwe rol van de gemeente: vernieuwing van de rol van de gemeente om bij te dragen aan de ontwikkeling en instandhouding van culturele functies, gericht op duurzaamheid, regionale samenwerking, behoud en innovatie en zelfredzaamheid; vernieuwing van de subsidiesystematiek; eigenheid van de kernen zichtbaarder maken.

We zullen de ambitie verder uitwerken naar actief beleid.

Als eerste zal de nieuwe rol van de gemeente nader worden ingevuld. Omdat de maatschappelijke en economische ontwikkelingen ook voor culturele organisaties en nieuwe culturele initiatieven een nieuwe rol en positie met zich meebrengen, zal ook dit vervolgens kort aan de orde komen. De overige drie richtingwijzers worden verder geconcretiseerd met de genoemde aandachtsgebieden in het achterhoofd.

Omdat de subsidiesystematiek ondersteunend moet blijven aan het nieuwe beleid, zal ook daarin een aantal belangrijke wijzigingen plaatsvinden. Deze nieuwe subsidiesystematiek wordt apart in hoofdstuk 3 nader

toegelicht. Vervolgens bekijken we in hoofdstuk 4 wat het nieuwe beleid concreet betekent per deelgebied. Waar komen de accenten te liggen? Hoofdstuk 5 omvat het werkplan Uitvoering Cultuurbeleid 2014-2017 met daarin opgenomen alle acties en een bijbehorende planning. Hoofdstuk 6 bevat de cultuurbegroting 2014-2017.

2.2. Nieuwe rol van de gemeente

Centraal in het nieuwe cultuurbeleid staat de wens om de rol van de gemeente te vernieuwen. Deze nieuwe rol heeft alles te maken met de veranderende omgeving voor de culturele organisaties. Van culturele organisaties wordt gevraagd zich aan deze veranderende en vaak ook grotere en meer diverse omgeving aan te passen. Dit betekent dat culturele organisaties en nieuwe culturele initiatieven meer concurrentie tegenkomen bij de werving van publiek en eigen inkomsten, er meer professionaliteit in de bedrijfsvoering wordt verwacht en er meer aandacht moet zijn voor het langetermijndenken. De eigen kracht van organisaties wordt nog belangrijker. De positie van de gemeente ten opzichte van het culturele veld verandert daarmee ook. De gemeente wordt een van de partners van een culturele organisatie. Als gemeente veranderen we onze opstelling van re-actief in pro-actief. We willen meedenken met het culturele veld over wat er voor nodig is om het te ondersteunen.

Van daaruit richt de gemeente zich nu op een breder doel dan alleen het in stand houden van culturele functies of cultureel aanbod. Als gemeente willen we een bijdrage leveren aan de versterking van en het vergroten van de weerbaarheid van het culturele veld door te bevorderen dat culturele organisaties beter toegerust zijn om zich in een bredere context te ontwikkelen. Dit betekent dat we naast en in plaats van financiële ondersteuning ook zullen ondersteunen in natura: door inzet van deskundigen op het gebied van bijvoorbeeld marketing, bedrijfsvoering en sponsorwerving, door kennisdeling over andere beleidsterreinen, door partijen met elkaar in contact te brengen enzovoort. Naast subsidies geven gaat het voortaan dus ook om faciliteren en samenbrengen.

Daarnaast is het van belang dat de wijze waarop subsidie wordt verleend bijdraagt aan het in beweging houden van het culturele veld, zodat er ruimte is voor vernieuwing en innovatie. De gemeente zal de commissie Kunst en Cultuur een belangrijke rol toekennen als adviseur bij de beoordeling van subsidieaanvragen in dit licht. Daarnaast wil de gemeente zogenaamde ambassadeurs benoemen die als taak krijgen het culturele veld in zijn ontwikkeling naar de gemeente te vertegenwoordigen.

Het uitgangspunt bij subsidiëring is dat alle uitingen van cultuur onderdeel zijn van en bijdragen aan het realiseren van een Culturele Kringloop. De Culturele Kringloop is een aaneenschakeling van:

- Leren (cultuureducatie, amateurkunst)
- Produceren (amateurkunst, professionele kunstproductie)
- Presenteren (podiumkunsten, musea, festivals, galleries, de openbare ruimte)
- Inspireren (draagvlakvorming, marketing, (private) sponsoring)

De Culturele Kringloop vormt de basis voor de verdere ontwikkeling van kunst en cultuur. Het culturele aanbod genereert een nieuwe vraag.

Uit de werkconferentie kwam ook naar voren dat de werkwijze van de gemeente kan worden verbeterd. Het culturele veld ervaart een scheiding tussen de afdelingen en beleidsterreinen. Er bleek een duidelijke wens tot verbetering van de interne communicatie binnen gemeente door ontschotting tussen afdelingen en beleidsterreinen. Daarnaast kan de gemeente meer aandacht hebben voor de regionale ambtelijke en bestuurlijke afstemming, en voor samenwerking onderling en met private partijen. De recente samenwerking met TAQA is daar een goed voorbeeld van. Deze samenwerking leidt er onder meer toe dat de communicatie en marketing voor cultuur nog meer regionaal wordt ontwikkeld.

Daarnaast is het van belang dat cultuur, als onderdeel van het totale DNA van de gemeente Bergen ook als beleidsterrein betrokken wordt bij gemeentebrede ontwikkelingen.

De nieuwe rol van de gemeente betekent:

Van subsidiegever naar faciliterende, ondersteunende en uitnodigende partner.

We vertalen deze nieuwe rol naar de overige drie richtingwijzers, zodat duidelijk wordt hoe de gemeente haar rol concreet zal invullen.

2.3. Nieuwe rol culturele organisaties

De maatschappelijke en economische veranderingen en het hierop aansluitende gemeentelijke beleid hebben ook invloed op de rol en positie van culturele organisaties. De eigen verantwoordelijkheid wordt steeds belangrijker. Zij zullen zich moeten versterken:

- door de eigen werkwijze verder te verbeteren of te professionaliseren
- door samenwerking, bijvoorbeeld in bedrijfsvoering of programmering
- door het vinden van nieuwe wegen voor het genereren van inkomsten en vergroten van het publieksbereik

Hiertoe zullen culturele organisaties en nieuwe initiatieven zich bewuster moeten plaatsen in een context die groter is dan het culturele veld alleen: door de blik vanuit hun lokale positie ook naar de regio te richten, en vanuit het cultuurveld ook naar andere sectoren. Hierbij valt te denken aan afstemming met andere gemeenten, bijvoorbeeld wat betreft de culturele programmering, zodat deze niet samenvalt met de programmering elders; aan het uitwisselen van ervaringen en samenwerking met culturele organisaties in de regio; en aan het zoeken naar mogelijkheden om samen te werken met organisaties buiten de culturele sector, zoals toerisme en recreatie, ondernemers, onderwijs en welzijn. Samengevat zullen culturele organisaties op zoek moeten gaan naar mogelijkheden voor het creëren van wederzijdse meerwaarde binnen en buiten de cultuursector.

2.4. Concretisering richtingwijzers

Naast de nieuwe rol van de gemeente en de culturele organisaties concretiseren we hieronder puntsgewijs de overige richtingwijzers van waaruit de gemeente haar ambitie wil nastreven.

2.4.1 De zelfredzaamheid van het culturele veld vergroten

- Bijdragen aan een krachtig cultureel netwerk door het bij elkaar brengen van organisaties en faciliteiten, gelegenheid geven voor kennisdeling en uitwisseling van ervaring, cultureel ondernemen stimuleren waardoor de spreiding van inkomsten wordt versterkt.
- Bijdragen aan het mogelijk maken van sectoroverstijgende samenwerking (toerisme, economie ondernemers, horeca, welzijn en natuur), ambtelijk hierin het voortouw te nemen door te kijken waar beleidsterreinen elkaar kunnen versterken en door partijen met elkaar in contact te brengen. Naast de intrinsieke waarde van cultuur wordt de economische en maatschappelijke betekenis van cultuur steeds belangrijker.
- Bieden van kennisondersteuning bij het verbeteren van de bestuurskracht van culturele organisaties volgens de *Code cultural governance*¹ en de verdere professionalisering van vrijwilligers.
- Stimuleren van meer initiatief door en samenwerking met private partijen (geven van bruiklenen, sponsoring in natura, productsponsoring, crowdfunding) door een actieve ondersteuning (vergunningaanvraag, tijdelijk gebruik van ruimten, regionale ambtelijke en bestuurlijke afstemming).

2.4.2 Duurzaamheid en toekomstbestendigheid

- Stimuleren via het subsidiebeleid van het vergroten van de omvang en diversiteit van het publieksbereik door vernieuwing in aanbod en locaties (waarbij aandacht is voor spreiding van het aanbod over de kernen) en samenwerking buiten de eigen sector.
- Creëren van financiële ruimte voor vernieuwing lokaal en van buitenaf door het stimuleren van landelijke en internationale samenwerking (vakopleidingen, artists in residence e.d.).

¹ Code Cultural Governance: richtlijnen voor goed/verantwoord/transparant bestuur van en door culturele instellingen

- Stimuleren en waarborgen van de Culturele Kringloop door
 - o De leeftijd van de doelgroep van kunst- en cultuureducatie te verhogen tot 18 jaar.
 - o Het ondersteunen van de amateurkunst en het vergroten van de zichtbaarheid ervan (presentatie- en uitvoeringsmogelijkheden).
 - o Ontwikkelen van een nieuwe subsidiesystematiek die de culturele kringloop ondersteunt.
- Behouden van productiekraft:
 - o Onderzoeken van mogelijkheden voor ateliers en broedplaatsen voor alle disciplines, ook voor kunstenaars van buiten de gemeente Bergen (ook internationaal).
 - o Subsidies voor kleinschalige initiatieven en experimenten.

2.4.3 *Regionaal ontwikkelen van marketing en publiciteit*

- Initiëren van regionale culturele marketing waarbij het behoud van de identiteit en de culturele kracht van de gemeente Bergen gewaarborgd blijft.
- Stimuleren van het vergroten van het publieksbereik door regionale afstemming in de spreiding van de programmering.

3. Vernieuwing subsidiesystematiek en monitoring beleid

Het nieuwe gemeentelijke cultuurbeleid moet worden ondersteund door een passende subsidiesystematiek. De huidige wijze van subsidieverlening is als instrument onvoldoende om ruimte te bieden aan de nieuwe manieren van ondersteuning en de vernieuwende criteria voor toekenning. De nieuwe subsidiesystematiek moet bijdragen aan de continuïteit van het culturele aanbod voor de lange termijn, en tevens ruimte bieden voor vernieuwing. Naast het aanpassen van de subsidiesystematiek aan het nieuwe beleid moet ook worden bekeken hoe dit nieuwe beleid kan worden gemonitord en hoe de voortgang in het realiseren van de ambitie kan worden getoetst en gecommuniceerd, samen met het culturele veld.

3.1. Benaderingswijze en vormen van ondersteuning

3.1.1 *Benaderingswijze*

De wijze waarop gemeenten subsidies voor cultuur uitgaven, heeft de afgelopen jaren een sterke ontwikkeling doorgemaakt. Waar voorheen subsidies zich veelal richtten op de gesubsidieerde activiteit zonder hieraan directe resultaten of een brede en toekomstgerichte inzet te verbinden, zagen we de afgelopen jaren dat het 'smart' maken van gesubsidieerde activiteiten steeds meer toenam. Hier wordt echter weer langzamerhand van teruggekomen: in die zin dat wordt erkend dat er meer cultureel en maatschappelijk resultaat is dan direct *smart* is aan te tonen, en dat ook dit mag worden meegewogen in de beoordeling van een aanvraag en in de uiteindelijke verantwoording. Ook draagt het *smart* maken van resultaten niet altijd bij aan wat je als gemeente met cultuur wil bereiken. Waar het *smart* meten zich richt op concreet aan te tonen resultaten, geeft de nieuwste wijze van subsidiëren ook van tevoren aan hoe een succesvolle culturele activiteit eruit ziet en hoe kan worden aangetoond of dit doel gehaald is. Met name waar het gaat om nieuwe initiatieven en innovatie is het van belang om ruimte te geven aan meningen of interpretaties van deskundigen, bijvoorbeeld over of een activiteit wel of niet een bijdrage zal leveren aan cultuur in de gemeente Bergen op de langere termijn. Proces en product kunnen hierin beide van waarde zijn. Dit zijn niet direct meetbare resultaten, maar ze zijn wel van waarde voor een cultuurbeleid dat een innovatieve ontwikkeling van kunst en cultuur voor ogen heeft. Cultuur krijgt zo de ruimte om bij te dragen aan een breder geheel van maatschappelijke waarden. Dit betekent niet dat subsidies niet meer verantwoord zullen worden aan de hand van concrete resultaten. Maar die resultaten zullen op een andere manier moeten worden geformuleerd. Daarbij kan worden gedacht aan de bijdrage die geleverd wordt aan het gehele culturele palet binnen de gemeente, aan het vergroten van de publieksdiversiteit binnen het cultuuraanbod, of aan de bijdrage aan een andere maatschappelijke sector. Dit kan de gemeente uiteindelijk ook toetsen aan de hand van brede maatschappelijke indicatoren, zoals de sociale cohesie onder doelgroepen zoals ouderen, de culturele aantrekkingskracht van de gemeente en de mate waarin de Culturele Kringloop zich ontwikkelt. De ontwikkeling van cultuur wordt hiermee ruimer bekeken dan per activiteit of per jaar. Private partijen hebben bij sponsoring ook vaak een doel dat de culturele activiteit soms overstijgt. Een voorbeeld is hiervan is TAQA, die met haar regionale culturele

sponsoring tot doel heeft een belangrijke bijdrage te leveren aan een gunstig vestigingsklimaat zodat werknemers graag in deze regio wonen.

Daarnaast zal, ook passend bij de richtingwijzers, de professionaliteit (zowel inhoudelijk als bedrijfsmatig) en toekomstbestendigheid van de culturele organisaties dan wel het perspectief van nieuwe culturele initiatieven belangrijker worden bij het beoordelen van subsidieaanvragen. Dit vraagt maatwerk (met name in het begin) en partnerschap vanuit beide partijen, culturele organisatie en gemeente.

In 2014 zal aan alle culturele organisaties worden gevraagd zelf een scan te maken van de eigen organisatie aan de hand van drie vragen: wat gaat goed, wat kan beter en wat is daar voor nodig. Deze kan als vertrekpunt dienen voor verdere ontwikkeling en gebruikt worden bij subsidieaanvragen, zowel voor activiteiten als voor verdere professionalisering van de organisatie, bijvoorbeeld op het gebied van vrijwilligersbeleid of sponsoring.

3.1.2 Vormen van ondersteuning

De gemeente maakt een onderscheid tussen structurele en incidentele subsidies. Bij structurele subsidies gaat de gemeente een meerjarige relatie aan met een culturele organisatie die als basisvoorziening wordt gezien. Incidentele subsidies zijn er voor het realiseren van nieuwe en vernieuwende activiteiten, zowel in de vorm van eenmalige activiteiten als van startende activiteiten met een langere horizon voor ogen.

Vanuit de bovenstaande benaderingswijze richt de ondersteuning van de gemeente zich op vier functies: educatie, productie, programmering en facilitering. Van grote culturele organisaties wordt verwacht dat zij al deze functies verenigen en hierin, waar dit meerwaarde oplevert, met andere initiatieven of kleinere organisaties samenwerken. Hierdoor krijgen grotere organisaties een procesrol binnen de realisatie van de Culturele Kringloop. Het gaat daarbij niet om formele verantwoordelijkheden, maar om een brede maatschappelijke verantwoordelijkheid binnen en buiten het culturele veld. Van kleinere culturele organisaties en nieuwe culturele initiatieven verwachten we dat zij op het vlak van minimaal één van de functies een bijdrage leveren aan de Culturele Kringloop.

Alle ondersteuning vindt plaats vanuit de ambitie die is vormgegeven vanuit de vier richtingwijzers.

De vorm waarin de ondersteuning kan plaatsvinden zal in vergelijking met voorheen worden verruimd.

Subsidies, zowel structurele als incidentele, blijven bestaan en vormen de basis. Maar daarnaast zal het ook mogelijk worden om andere vormen van incidentele ondersteuning aan te vragen, zoals:

- Deskundigheidsuren: bijvoorbeeld op het gebied van bedrijfsvoering, marketing, fondsenwerving, crowdfunding, overige sponsoring, vrijwilligersbeleid of het vergroten van de bestuurskracht
- Faciliteiten voor nieuwe en bestaande activiteiten en ondersteuning bij het gebruik
- Gerichte ondersteuning in de samenwerking met partijen buiten de culturele sector
- Initiatieven zoals een innovatieprijs
- Bijdragen vanuit een mogelijk toekomstig onafhankelijk Cultureel Stimuleringsfonds (zie 3.3)

Om uitvoering te geven aan de nieuwe subsidiesystematiek zullen de subsidieregels opnieuw moeten worden opgesteld, en zullen resultaatafspraken in een prestatiemodel moeten worden vormgegeven waarin afspraken en toetsing van de beoogde resultaten met meer ruimte kan plaatsvinden.

In 2014 kan de nieuwe subsidiesystematiek verder worden uitgewerkt. 2015 zal een overgangsjaar zijn waarin culturele organisaties kunnen wennen aan de nieuwe criteria en de nieuwe vormen van ondersteuning terwijl de oude nog bestaan. Per 2016 is het nieuwe subsidiesystematiek van kracht.

3.2. Criteria

De nieuwe subsidieregels zullen moeten aansluiten bij de nieuwe benaderingswijze en de nieuwe vormen van ondersteuning, maar ook bij de ambitie zoals die is gesteld aan de hand van de richtingwijzers en de aandachtsgebieden. Daardoor ontstaan er nieuwe criteria voor subsidie of andere vormen van ondersteuning. Ook deze criteria zullen uitgangspunten zijn bij het opstellen van nieuwe subsidieregels.

Algemene criteria voor culturele subsidie:

- Het culturele aanbod moet een bijdrage leveren aan de Culturele Kringloop: een grotere beweging dan de activiteit zelf.
- De positie en/of functie van de culturele activiteit moet van meerwaarde zijn binnen het totale palet van het culturele aanbod in de gemeente Bergen door de uniciteit en kwaliteit ervan en de bediening van een bepaalde doelgroep.

- Er moet aandacht zijn voor mogelijke vormen van samenwerking en/of het leggen van dwarsverbanden met andere organisaties binnen en buiten de cultuursector.
- Van grotere organisaties wordt verwacht dat zij kleine en nieuwe initiatieven ondersteunen met hun kennis en ervaring en waar mogelijk ook de bedrijfsvoering faciliteren.
- De organisatie moet kunnen aantonen dat ze professioneel is of eraan werkt om dat te worden.
- Nieuwe initiatieven moeten een langere horizon tonen door een ontwikkelmodel uit te werken.
- Het culturele aanbod moet door meerdere financieringsbronnen (waaronder eigen inkomsten) worden ondersteund.

Per deelgebied zijn er meer specifieke criteria. Voor de amateurkunst zijn deze onlangs vastgesteld. Voor musea, cultuureducatie, podiumkunsten, literatuur en media, cultureel erfgoed en beeldende kunst zullen deze nog worden uitgewerkt.

3.3. De verdeling van middelen

De gemeente heeft tot doel om na een overgangsperiode binnen bestaande budgetten te komen tot een meer dynamische, meer organische subsidiesystematiek waardoor er ruimte komt en blijft voor nieuwe initiatieven. Uit de opties schaven, kiezen en hervormen is gekozen voor hervormen om uiteindelijk met de bestaande budgetten een nieuwe meerwaarde te realiseren. Hervormen gebeurt door het culturele veld te versterken en deels door bestaande middelen anders in te zetten. Daarbij zal een deel van de totaal beschikbare subsidie voor cultuur voor incidentele activiteiten vrij inzetbaar blijven, aansluitend op het systeem van de Culturele Kringloop.

Om voldoende budget voor handen te houden, worden twee aanpassingen in het subsidiestelsel en een nieuw initiatief voorgesteld:

- Nieuwe initiatieven blijven het recht houden op maximaal drie jaar incidentele subsidie, maar in jaar 2 en 3 ligt het subsidiebedrag lager dan in jaar 1, respectievelijk jaar 2. Het initiatief zal een groei moeten laten zien in eigen inkomsten. Welke percentages hierin worden gehanteerd zal nog nader worden uitgewerkt. Indien een organisatie na het derde jaar een beroep doet op structurele subsidie, dan zal de afweging daarover zich niet alleen richten op de bijdrage van de culturele activiteit aan het aanbod binnen het desbetreffende deelgebied, maar bijvoorbeeld ook op de bijdrage aan het brede culturele aanbod, de samenwerking binnen en buiten het culturele veld en het toekomstperspectief van de organisatie voor de langere termijn.
- Grote culturele organisaties en culturele organisaties met veel ervaring wordt gevraagd waar mogelijk nieuwe initiatieven te ondersteunen in faciliteiten, kennis en ervaring. Nieuwe initiatieven besparen zo een deel van de kosten. Bij de subsidieaanvraag zal gevraagd worden dit inzichtelijk te maken.
- Er komt een onderzoek naar de mogelijkheden van een nieuw initiatief: de oprichting van een algemeen Cultureel Stimuleringsfonds door diverse partijen. Het is de intentie dat een dergelijk fonds een reserve zal opbouwen uit bijdragen van:
 - De gemeente: een vaste bijdrage vanuit de beleidsterreinen welzijn, toerisme en recreatie en economie
 - Maatschappelijke partners
 - Bedrijven
 - Particulieren

Het Cultureel Stimuleringsfonds is een fonds waarin verschillende maatschappelijke partners, particulieren en bedrijven als private partijen gezamenlijk met de gemeente culturele activiteiten in de gemeente Bergen ondersteunen die naast een culturele ook een of meer maatschappelijke betekenissen hebben. Te denken valt aan activiteiten op het gebied van cultuur en sport, cultuur en zorg, en cultuur en natuur.

Om de tijd tot aan de uitkomsten van het onderzoek te overbruggen wordt een aanvulling van het incidentele budget voor culturele activiteiten aangevraagd. (Zie hoofdstuk 6 Cultuurbegroting)

3.4. Toetsing en toekenning

De commissie Beeldende Kunst is onlangs omgevormd tot de Adviescommissie Kunst en Cultuur. Zij krijgt een bredere adviestaak en gaat in de nieuwe cultuurnotaperiode alle incidentele aanvragen toetsen aan de nieuwe criteria. Belangrijkste reden voor deze veranderingen is dat de gemeente meer ruimte wil geven aan een beoordeling door onafhankelijke deskundigen uit het cultuurveld zelf. De gemeente verzorgt de

secretariaatsfunctie voor de commissie. De formele toekenning en vaststelling van subsidies of andere vormen van ondersteuning blijft ook een taak van de gemeente. Jaarlijks zullen er twee momenten zijn waarop de aanvragen door de commissie worden beoordeeld. Daarnaast kan de adviescommissie ongeveerd advies geven aan het college inzake culturele ontwikkelingen en/of initiatieven. Er komt een apart budget voor vacatiegelden voor de commissieleden.

Structurele subsidies blijven ter beoordeeling van de gemeente omdat daar sprake is van een relatie voor de langere termijn. De gemeente zal in dit kader jaarlijks en tussentijds direct met de betreffende organisaties in gesprek blijven.

Daarnaast wordt er gemeente breed gestreefd naar verdere digitalisering van het proces van aanvragen, toekennen en verantwoorden van subsidies, zo mogelijk in regionaal verband. Hierdoor wordt het aanvragen toegankelijker en de verwerking efficiënter.

3.5. Monitoring en verantwoording

De gemeente ontvangt veel informatie omtrent de ontwikkeling van het culturele aanbod en de culturele organisaties vanuit de subsidierelaties, via de normale gang van aanvraag en verantwoording. Culturele organisaties bewegen en ontwikkelen zich ook steeds meer buiten de eigen organisatie en soms ook buiten de eigen sector. De gemeente hecht er grote waarde aan om met het totaal aan ontwikkelingen binnen het culturele veld in contact te staan. Daarom zal zij de Adviescommissie Kunst en Cultuur vragen om jaarlijks vanuit een overkoepelende blik een beschrijving te geven van de stand van zaken en ontwikkelingen in het culturele veld. Daarnaast zal de gemeente per deelgebied een zogenaamde ambassadeur benoemen die de belangen binnen de verschillende kunst disciplines behartigt en de lokale en regionale ontwikkelingen onder de aandacht van de gemeente kan brengen. Op deze wijze wil de gemeente de uitwerking van haar eigen cultuurbeleid monitoren. Jaarlijks zal de gemeente een verslag opstellen waarin zowel de gemeentelijke ervaringen vanuit de subsidierelaties als de rapportages van de Adviescommissie Kunst en Cultuur en de ambassadeurs zullen worden samengevat.

Bij het uitwerken van de subsidieregels zal ook gekeken worden of de cyclus van rapportages kan worden aangepast aan de geest van de tijd en of organisaties bijvoorbeeld meer zelf de verantwoordelijkheid kunnen krijgen om afwijkingen ten aanzien van de besteding van subsidiegelden of de algehele voortgang van de organisatie tussentijds aan te geven.

Als gemeente zullen we ook kijken naar de mogelijkheid een portal te ontwikkelen van waaruit niet alleen subsidies makkelijk zijn aan te vragen en toekenningen zijn te ontvangen, maar waar ook tijdens de looptijd over de voortgang in de ambitie van de cultuurnota kan worden gecommuniceerd.

4. Het nieuwe beleid in accenten voor de deelgebieden

4.1 Cultuurparticipatie en -beleving

4.1.1 Amateurkunst

Veel inwoners van de gemeente Bergen nemen actief deel aan culturele activiteiten.

Er zijn toneelverenigingen zoals Toneelgroep Spiegel, muziekverenigingen zoals Lamoraal van Egmont, orkesten zoals het Bergens Symfonie orkest, dansverenigingen, koorverenigingen, balletscholen, film- en fotogroepen. In 2012 heeft de gemeente een nieuwe Regeling subsidies Amateurkunst vastgesteld om zo activiteiten als uitvoeringen, voorstellingen en exposities te kunnen ondersteunen. Elk jaar kunnen amateurverenigingen een beroep doen op de regeling. Een subsidiebudget van € 10.000 wordt daarbij zo goed mogelijk over de kernen verdeeld. Daarnaast zal de gemeente vanuit het nieuwe beleid proberen facilitair te ondersteunen, bijvoorbeeld bij het aanvragen van vergunningen of het vinden van locaties voor uitvoeringen. Koren en muziekverenigingen ontvangen structureel subsidie op basis van het aantal jeugdleden en voor de kosten van de dirigent. De afgelopen jaren is er een daling te zien van het aantal leden. Ook hier is de vergrijzing zichtbaar. In de sport zien we een daling in de groei van het aantal jeugdleden. Vanuit het veld worden initiatieven ontwikkeld om jeugdleden te werven, waarbij ook sprake is van samenwerking tussen cultuur en sport. De gemeente zal waar mogelijk deze initiatieven stimuleren en ondersteunen.

Accent:

- Blijven ondersteunen van de amateurkunst, met aandacht voor het werven van jeugdleden
- De amateurkunst zichtbaarder maken

4.1.2 Participatie

Ook de vele vrijwilligers in de culturele sector getuigen van een grote betrokkenheid bij cultuur van de inwoners van de gemeente Bergen. Organisaties als Kranenburgh, Het Sterkenhuis, de historische verenigingen, Stichting Muziek in de Ruïnekerk, Cinebergen en de Kunst10daagse bestaan voor een groot deel of geheel uit vrijwilligers. De gemeente hecht veel waarde aan deze actieve betrokkenheid van inwoners bij de cultuursector: enerzijds vanuit de gedachte van participatie, anderzijds omdat deze betrokkenheid ook bijdraagt aan de Culturele Kringloop, waarin cultuur zich als een zelfgenererend systeem van vraag en aanbod organisch in stand houdt en zich verder ontwikkelt met de gemeente als een van de partners. Daarnaast is culturele participatie ook vanuit het recente rijksbeleid "Welzijn nieuwe stijl" en het hieruit volgende lokale en sociale beleid gezien belangrijk. In dit beleid wordt de waarde van vrijwilligers benadrukt en gekeken hoe de overheid vrijwilligers in hun werk kan versterken door opleiding en andere vormen van ondersteuning en waardering. Met name als het gaat om de inzet van vrijwilligers bij de participatie van ouderen in hun omgeving, liggen er nog veel kansen en mogelijkheden. Dat geldt ook voor cultuur. Er is een grote behoefte aan recreatieve dagbesteding en het aanbod hierin is nog onvoldoende. De gemeente wil dit voor ouderen, maar ook voor andere kwetsbare groepen, op lokaal niveau en vanuit kleinschalige initiatieven stimuleren en ondersteunen. Daarbij is het belangrijk dat er een zekere mate van continuïteit in het culturele activiteitenaanbod ontstaat, zodat de gemeente door dit culturele aanbod en een stukje lokale sociale infrastructuur te bevorderen ook een daadwerkelijke bijdrage levert aan een sociaal netwerk voor kwetsbare groepen.

Accent:

- De inzet van vrijwilligers bij cultuur ondersteunen door een bijdrage te leveren aan verdere professionalisering door bijvoorbeeld opleiding
- De participatie in het culturele aanbod verbreden naar andere sectoren

4.1.3 Beleving en bereik

De omvang en diversiteit van het culturele aanbod in de gemeente Bergen is meer dan gemiddeld ontwikkeld voor een gemeente met ruim 30.000 inwoners. Het aanbod trekt naast inwoners van de gemeente Bergen en de regio ook veel toeristen. Daarmee zijn kunst en cultuur ook van economische betekenis, niet alleen voor de culturele organisaties maar ook voor de horeca en voor winkeliers. Samen met de prachtige natuurlijke omgeving vormen kunst en cultuur in de gemeente Bergen de basis voor economische bloei en een aantrekkelijk vestigingsklimaat. De kracht van elke kern draagt bij aan de diversiteit van het culturele aanbod in de hele gemeente. Het is van belang om dit te behouden en nog beter zichtbaar te maken.

In het cultuurbeleid van de komende periode wil de gemeente hier meer aandacht op vestigen door hetgeen aan cultuur en erfgoed in de kernen aanwezig is zichtbaarder te maken, de samenwerking tussen de kernen te stimuleren en culturele organisaties en nieuwe culturele initiatieven te ondersteunen in de spreiding van hun aanbod over de verschillende kernen.

Daarnaast kunnen kunst en cultuur nog veel meer van betekenis worden voor andere sectoren en vice versa. Er is nog een groot potentieel aan nieuw publiek aanwezig. Kunstbeleving in de zorgsector is groeiend. De samenwerking tussen kunst in de openbare ruimte en natuurorganisaties als Staatsbosbeheer kan nog meer worden benut. Erfgoed zou zichtbaarder moeten worden op locatie om zo nog meer tot de verbeelding te spreken en te inspireren. En culturele organisaties en nieuwe culturele initiatieven zouden nog creatiever kunnen zijn in het organiseren van kunst en cultuur op onverwachte ambulante locaties en locaties buiten de eigen sector. Belangrijk is ook om het publieksbereik in de regio te vergroten door het aanbod regionaal beter kenbaar en toegankelijker te maken. Vanuit de cultuureducatie heeft men de culturele schatkamer van de gemeente Bergen ontsloten voor het onderwijs. Deze culturele schatkamer van de gemeente Bergen kan ook voor publiek in de regio en toeristen van elders zichtbaarder en daarmee toegankelijker gemaakt worden. Ook daar zal de gemeente zich voor inzetten. Vanuit de private sector wordt dit financieel ondersteund om het vestigingsklimaat van de regio nog aantrekkelijker te maken.

Accent:

- Meer aandacht voor de diversiteit in culturele kracht van de verschillende kernen
- Meer spreiding van het culturele aanbod over de verschillende kernen
- Vergroten van het publieksbereik door samenwerking met andere sectoren, regionale marketing en cultureel aanbod op nieuwe locaties

4.2 Cultuureducatie

De gemeente wil stimuleren dat er voor zowel kinderen als volwassenen een goed cultuureducatief aanbod is. Vanuit de aandacht voor talentontwikkeling is het met name belangrijk dat kinderen en jongeren in aanraking komen met kunst en cultuur. De gemeente wil daarom bevorderen dat in de verdere ontwikkeling van cultuureducatie ruimte komt voor een cultuureducatief aanbod tot 18 jaar. De Bergense Scholengemeenschap is een cultuurprofielschool. De gemeente wil de zichtbaarheid van culturele activiteiten en initiatieven georganiseerd door deze jongeren vergroten door presentatie en/of profilering, in samenwerking met culturele organisaties, te stimuleren.

Omdat ook de gemeente Bergen te maken heeft met vergrijzing, zal het cultuureducatieve aanbod een grotere afzetmarkt moeten hebben dan alleen de scholen in de gemeente Bergen. Dit betekent dat het cultuureducatieve aanbod voor zowel het onderwijs als voor volwassenen zich ook zal richten op de regio. Artiance, het centrum voor de kunsten in Alkmaar, organiseert op verzoek van de gemeente jaarlijks via het programma Cultuur Primair een educatief aanbod voor de scholen. In dit programma is ook het educatieve aanbod van culturele organisaties uit de gemeente Bergen opgenomen. In het kader van de regeling Cultuureducatie met Kwaliteit wordt het programma uitgebreid tot Cultuur Primair 3.0, een doorontwikkeling van het concept waarbij een digitale en fysieke werkplaats wordt opgericht waar scholen en cultuuraanbieders samen aanbod kunnen vernieuwen, ontwerpen en verdiepen. Doel is om cultuureducatie verder te verankeren in het primair onderwijs.

De komst van Kranenburgh geeft de gemeente Bergen de gelegenheid om meer op eigen initiatief een breder cultuureducatief aanbod te ontwikkelen waarbij het karakter en de culturele rijkdom van de verschillende kernen van de gemeente Bergen nog meer tot uiting kan komen. Kranenburgh zal een centrale rol gaan vervullen in de samenwerking tussen culturele organisaties, nieuwe culturele initiatieven en het onderwijs om tot een gezamenlijk aanbod te komen – voor zowel primair als voortgezet onderwijs als ook voor volwassenen. Kranenburgh zal vanaf 2014 de spil vormen in het ontwikkelen van het Bergense cultuureducatieve aanbod. Ter ondersteuning zullen de functies van cultuurcoach (de zogenaamde combinatiefuncties) onder de aansturing van Kranenburgh worden gebracht. De rol van cultuureducatie binnen de Culturele Kringloop is bij deze ontwikkeling de onderliggende gedachte.

Kranenburgh zal zich bij de ontwikkeling van cultuureducatie ook richten op samenwerking binnen de regio, bijvoorbeeld met de Stichting Tijdgeest, die een regionaal georganiseerd aanbod heeft ontwikkeld voor erfoegeducatie met lokale accenten en in samenwerking met andere culturele organisaties. Daarnaast is samenwerking met andere sectoren, zoals welzijn en natuur, van belang. Vanuit de werkconferentie kwam het idee voor culturele zomerkampen.

Accent:

- De doelgroep voor cultuureducatie in het onderwijs uitbreiden tot 18 jaar
- Samenwerking binnen het cultuurveld, binnen de regio en met andere sectoren bij ontwikkeling van nieuw cultuureducatief aanbod
- Meer aandacht voor cultuureducatie voor volwassenen
- Aandacht voor het versterken van het unieke culturele karakter van de gemeente Bergen binnen het educatieve aanbod, waardoor het aanbod breder en regionaal aantrekkelijk wordt

4.3 Cultureel erfgoed, monumenten en archeologie

4.3.1 Cultureel erfgoed

In alle kernen van de gemeente Bergen is cultureel erfgoed te vinden. Ook de gemeente Bergen als geheel is cultureel erfgoed als we kijken naar het landschap met zijn zichtlijnen, oude beschermde dijken en structuren. Monumenten uit het verleden, zoals Het Sterkenhuis en de abdij van Egmond, maar ook activiteiten zoals de kermis en de paardenrennen in Egmond maken deel uit van de cultuur van Noord-Holland. Veel cultuurhistorisch erfgoed is echter nog onderbelicht. Het zou zichtbaarder en daarmee ook toegankelijker

gemaakt kunnen worden door bijvoorbeeld erfgoedroutes te ontwikkelen, of door het direct over te brengen in de vorm van het vertellen van persoonlijke verhalen. Een voorbeeld daarvan is het digitale platform Oneindig Noord-Holland, waar een groeiend aantal verhalen over het rijke verleden van Noord-Holland te vinden is in de vorm van herinneringen van mensen zelf. Ook het Regionaal Historisch Archief is een belangrijke voorziening voor het behouden en toegankelijk houden van erfgoed, onder meer door het beheren van beeldmateriaal. Het fotoarchief van de gemeente Bergen wordt ook in dit archief bewaard.

De collectie van Het Sterkenhuis, over de geschiedenis van de gemeente Bergen, en Het Sterkenhuis zelf als locatie voor programmering vallen sinds kort onder het beheer van Kranenburgh. Ook hier heeft Kranenburgh een belangrijke rol als aanjager voor het zichtbaarder en toegankelijker maken van het lokale erfgoed. Het door Kranenburgh ontwikkelde plan voor het behouden van kunstenaarsateliers in en rondom de gemeente Bergen geeft aan dat het museum die rol al heeft opgepakt.

Daarnaast heeft ook het particuliere initiatief een belangrijke bijdrage geleverd aan het erfgoed in de gemeente. In de gemeente Bergen is veel gebouwd onder architectuur en veelvuldig hebben particulieren in middelen en in natura een bijdrage geschonken aan de kunst en cultuur in de gemeente Bergen. Ook deze geschiedenis van het particulier initiatief zou wellicht meer in beeld kunnen worden gebracht.

De historische verenigingen in de kernen Bergen, Egmond en Schoorl spelen een belangrijke rol in het bewaren en ontsluiten van het erfgoed. Zij zouden zich kunnen versterken door onderling en ook met historische verenigingen in de regio meer samen te werken en te kijken waar zij als kennisdrager kunnen deelnemen aan het ontwikkelen van educatief aanbod, ook als het gaat om het ontwikkelen van aanbod voor toeristen.

Samenwerking met grotere culturele organisaties als Kranenburgh of Het Museum van Egmond liggen voor de hand, maar ook bijvoorbeeld met Cinebergen als het gaat om het tonen van oude filmbeelden of documentaires. Daarnaast kunnen de historische verenigingen ook worden betrokken bij het in beeld brengen van de mogelijkheden van het herbestemmen van cultureel erfgoed.

Accent:

- Erfgoed zichtbaarder maken op locatie
- Geschiedenis van Bergens mecenaat zichtbaarder maken
- Ontsluiten van ateliers met kunsthistorische waarde
- Meer samenwerking tussen historische verenigingen, en tussen historische verenigingen en andere culturele organisaties

4.3.2 Archeologie

De gemeente Bergen heeft een rijk historisch verleden en een rijk bodemarchief, waardoor de gemeente Bergen ook vanuit archeologisch oogpunt interessant is. We definiëren archeologie als “het geheel van tastbare overblijfselen in de bodem van menselijk handelen in het verleden”. In de gemeente Bergen zien we dit terug in ontstane oude structuren in het landschap, zoals de haakwallen en de geestgronden, maar ook in vindplaatsen en resten van bewoning met gebruiksvoorwerpen.

Ook belangrijke gebeurtenissen in de Bergense geschiedenis, zoals de Engels-Russische invasie in 1799, hebben de aanwezigheid opgeleverd van veel archeologisch materiaal. Binnen de gemeente Bergen liggen geen archeologische monumenten, maar wel veel waardevolle terreinen. De gemeente is een archeologisch aandachtsgebied binnen het provinciale archeologiebeleid.

Begin 2013 is de beleidsnota Archeologie door de raad vastgesteld. De gemeente wordt geacht een goede rentmeester te zijn van het lokale culturele erfgoed, waaronder ook archeologisch erfgoed valt. De zorg voor het archeologisch bodemarchief is een wettelijke taak van de gemeente. In 2005 heeft de gemeente haar archeologisch bodemarchief in kaart laten brengen. Deze beleidskaart archeologie geeft per gebied aan wanneer bij ruimtelijke plannen rekening moet worden gehouden met archeologie. In de Erfgoedverordening van de gemeente Bergen is geregeld dat de archeologische waarden worden beschermd via de bestemmingsplannen. Daarmee wordt bij vergunningaanvragen waarbij inbreuk gemaakt wordt op de bodem (of de bodem wordt geroerd) bekeken of er nader archeologisch onderzoek moet worden verricht en of er bodemschatten moeten worden veiliggesteld. Uitgangspunt daarbij is dat de verstoorder betaalt. Dit betekent dat de veroorzaker van een niet te vermijden verstoring van het archeologisch erfgoed verplicht is een onderzoek of opgraving te laten verrichten.

Veel archeologisch materiaal is ook bovengronds zichtbaar. De collectie van Het Sterkenhuis bevat een omvangrijke collectie van lokale archeologische vondsten. Daarnaast is ook veel aanwezig in het regionale archief in Alkmaar en binnenkort in het archeologisch depot in Castricum, dat momenteel gebouwd wordt.

De historische verenigingen kunnen een rol spelen bij het levendig houden van het verleden aan de hand van de archeologische collectie.

Accent:

- Beschermen van het archeologisch bodemarchief
- Behouden en tonen van de archeologische collectie

4.3.3 Monumenten

De gemeente Bergen is bekend om zijn circa 250 Rijks-, provinciale en gemeentelijke monumenten en gebouwen met een karakteristieke uitstraling. Veel particulieren hebben onder architectuur gebouwd. Zo is Park Meerwijk een toonbeeld van de architectuur van de Amsterdamse School dat bestaat uit verschillende villa's die vanuit een totaalplan ontworpen zijn. Park Meerwijk is, evenals het gebied rondom de Ruïnekerk en het Slotkwartier van Egmond aan den Hoef, beschermd Dorpsgezicht, een status die door het Rijk is opgelegd. Villa Kranenburgh, het voormalig woonhuis van Lucebert en de plek van waaruit het huidige Kranenburgh zich ontwikkelt, is een Rijksmonument. En een aantal ateliers is niet alleen van kunsthistorische waarde, maar ook als gebouw waardevol. Daarnaast is de gemeente Bergen nog steeds een aantal poldermolens rijk.

Sommige gebouwen met een monumentale status, zoals de Ruïnekerk, de Slotkapel in Egmond en Kranenburgh, hebben al een herbestemming gevonden. Maar er zijn nog meer behoudenswaardige of monumentale gebouwen in de gemeente, zoals Hoeve Overslot, De Beekvliet (een oude bollenschuur) en De Oude Melkfabriek, waarvoor herbestemming wenselijk is. De komende tijd zal in kaart worden gebracht welke gebouwen vanuit het oogpunt van cultureel erfgoed in aanmerking kunnen komen voor herbestemming, in relatie tot de behoefte aan het huisvesten van voorzieningen en/of functies. Daarbij zal zo mogelijk ook gekeken worden naar de mate waarin bij het realiseren van de herbestemmingen kan worden samengewerkt met bijvoorbeeld de provincie en private partijen. De Commissie van Cultuurhistorische Kwaliteit kan de gemeente adviseren bij herbestemming.

Accent:

- Mogelijkheden onderzoeken voor herbestemming van cultureel erfgoed
- Behoud en beheer van het monumentale bestand

4.4 Beeldende kunst

4.4.1 Kranenburgh als spil

De komst van het vernieuwde Kranenburgh betekent dat er een nieuwe periode aanbreekt voor de beeldende kunst in de gemeente Bergen. Kranenburgh heeft zich de ambitie gesteld hét centrum voor moderne beeldende kunst in het gebied boven het Noordzeekanaal te worden. Daarbij beoogt Kranenburgh met haar programmering ook een landelijke uitstraling.

Kranenburgh draagt echter niet alleen zorg voor de ontwikkeling van beeldende kunst in de toekomst, maar ontfermt zich ook over de cultuurhistorie van de gemeente Bergen, waaronder die van de beeldende kunst. Daarbij ontwikkelt zij een brede culturele programmering om de relatie tussen beeldende kunst en andere disciplines te tonen.

Door het realiseren van de uitbreiding van Kranenburgh heeft de gemeente Bergen het, met een bijdrage van de provincie Noord Holland, mogelijk gemaakt dat er de afgelopen periode een bundeling van krachten rondom Kranenburgh heeft plaatsgevonden. De kunstenaarsvereniging Kunst Centrum Bergen (KCB) heeft in Kranenburgh een nieuwe thuisbasis gevonden. Het Noord-Hollands Kunstenaars Centrum (NHKC) heeft een belangrijke financiële bijdrage geleverd aan de realisatie van Kranenburgh en heeft het beheer van haar beeldende kunstcollectie hier ondergebracht. De cultuurhistorische collectie van Het Sterkenhuis, de kunstcollectie van het voormalige Museum Kranenburgh en de collectie van de Kunstuitleen zijn onderdeel geworden van Kranenburgh. Deze concentratie van heden en verleden in de beeldende kunst in een prachtig nieuw gebouw geeft kracht aan de verdere ontwikkeling van de beeldende kunst in de gemeente Bergen.

Om het rijke verleden van de beeldende kunst in de gemeente Bergen te behouden, heeft Kranenburgh onder meer een visie en een plan ontwikkeld om ateliers van kunsthistorische waarde in en rondom de gemeente Bergen voor de toekomst te behouden en te ontsluiten voor het publiek. In haar programmering van beeldende kunst zal Kranenburgh moderne en hedendaagse kunst tonen naast kunst uit vroegere perioden.

Omdat de totale programmering van Kranenburgh breder is dan alleen beeldende kunst, zal er ook veel uitwisseling plaatsvinden met muziek, literatuur en natuur. Kranenburgh zoekt bij het realiseren van haar doelstelling een brede samenwerking met musea in binnen- en buitenland, met kunstenaars, beheerders van private collecties, en met de culturele organisaties in de gemeente Bergen en de regio. Kranenburgh wil niet alleen met de ontwikkeling van cultuureducatie maar ook met haar programmering bijdragen aan de Culturele Kringloop.

Hoewel Kranenburgh zich als spil binnen de gemeente Bergen zal ontwikkelen, is de beeldende kunst in de gemeente Bergen ook breder dan Kranenburgh alleen. Het driedaagse festival De Schoorlse Kunsten, de Kunst10daagse, beide met beeldende kunst als vertrekpunt voor een brede programmering, en de aanwezigheid van de galeries in de hele gemeente versterken de diversiteit en levendigheid van de beeldende kunst, en trekken tot ver in de regio en landelijk een eigen publiek.

Accent:

- Kranenburgh als het centrum voor moderne kunst boven het Noordzeekanaal
- Diversiteit binnen de beeldende kunst behouden door de Kunst10daagse, De Schoorlse Kunsten en nieuwe initiatieven

4.4.2 Ateliers en broedplaatsen

Ook binnen de beeldende kunst is de Culturele Kringloop het uitgangspunt voor ontwikkeling. Niet alleen de receptie, maar ook de productie van beeldende kunst is immers van belang.

In het verleden hebben veel kunstenaars hun atelier in en rondom de gemeente Bergen gevestigd, bijvoorbeeld Simeon ten Holt, Adriaan Roland Holst, Charley Toorop, Matthieu Wiegman, Leo Gestel, Jan Rådecker, Edgar Fernhout, Herman Gorter en Lucebert. Dit heeft bijgedragen aan de culturele ontwikkeling van alle kernen van Bergen. Daarom is het van belang dat de gemeente Bergen haar aantrekkingskracht voor kunstenaars, van alle disciplines, blijft behouden. Hoewel er nog steeds kunstenaars woonachtig zijn in de gemeente Bergen, komt het steeds vaker voor dat het succesvolle culturele leven in de gemeente Bergen en de prachtige omgeving juist een economische drempel blijken te vormen als kunstenaars van buiten zich willen vestigen in of rondom de gemeente Bergen. En dat terwijl het juist deze impuls van buiten is die er mede voor zorgt dat er ruimte blijft voor uitwisseling en vernieuwing. Daarnaast dragen ateliers en broedplaatsen bij aan een levendig kunstklimaat: ze zijn belangrijk voor de uitstraling van de gemeente Bergen als vestigingsplaats voor kunstenaars. Het ontstaan van de zogenaamde Bergense School en de Egmondse School zijn hier een bewijs van.

Het is van belang dat er opnieuw mogelijkheden ontstaan voor kunstenaars om zich via ateliers of broedplaatsen in en rondom de gemeente Bergen, al dan niet tijdelijk, te vestigen. Daarbij kan ook geacht worden aan ambulante ateliers of seizoensateliers. De gemeente wil dit stimuleren door de mogelijkheden te bekijken bij leegstand van gebouwen (in samenwerking met HOD leegstandbeheer) of bij herbestemming van cultureel erfgoed, en door samenwerking te zoeken met particuliere initiatieven. Daarnaast kan ook worden gekeken naar samenwerking bij het zoeken naar beschikbare ruimten vanuit andere sectoren.

Accent:

- Onderzoeken van de mogelijkheden tot het creëren van atelierruimten en broedplaatsen

4.4.3 Gemeentelijke collectie en kunst in de openbare ruimte

In 2012 heeft de gemeente haar kunstcollectie onder het beheer gebracht van Kranenburgh. In 2013 en 2014 zal er een opschoningsoperatie plaatsvinden waardoor er een kerncollectie zal overblijven die aansluit bij de kerncollectie van Kranenburgh. Daarmee wordt de gemeentelijke kunstcollectie onderdeel van de programmering van Kranenburgh en beter toegankelijk voor het publiek. Het beheer van de beelden in de openbare ruimte blijft een verantwoordelijkheid van de gemeente. In de afgelopen periode zijn jaarlijks een of meer beelden in de openbare ruimte gerealiseerd. De gemeente Bergen kent ook hier veel particulier initiatief. Er is echter nog geen visie ontwikkeld op kunst in de openbare ruimte. Ook hier zal komende periode aandacht voor zijn.

Daarbij zal ook de participatie van inwoners van de gemeente Bergen worden gestimuleerd. In 2013 heeft bijvoorbeeld de wijkvereniging Schoorl-Oost het initiatief genomen om de vernieuwde N9 een kunstwerk te realiseren. En zo heeft de Stichting Kunst en Cultuur Egmond bijgedragen aan de totstandkoming van het borstbeeld van Hitchcock. Deze stichting is naast beeldende kunst ook breder actief voor kunst en cultuur.

Jaarlijks reiken zij de Egmondse Cultuurprijs uit aan een instelling of persoon die een bijzondere bijdrage heeft geleverd aan het kunstzinnige of culturele klimaat in de Egmond.

Accent:

- Stimuleren realisatie kunst in de openbare ruimte
- Ontwikkelen van een visie op kunst in de openbare ruimte

4.5 Literatuur en media

De gemeente Bergen heeft ook een historie van schrijvers en dichters. Herman Gorter, Adriaan Roland Holst, Adriaan van Dis, Saskia Noort, Neeltje Maria Min, Youp van 't Hek en Joost Zwagerman zijn schrijvers die in de gemeente Bergen hebben gewoond en/of gewerkt. En nog steeds brengt de gemeente Bergen een literair aanbod voort door schrijvers die nu in de gemeente Bergen woonachtig zijn zoals Elly de Waard (naast schrijfster ook dichteres, recensent, popcriticus en vertaalster), Theo Olthuis (winnaar Rabobank Cultuurprijs 2010) en Sjoerd Kuiper (winnaar van de Theo Thijssen-prijs 2012).

Sinds 2002 is het voor schrijvers, dichters en literair vertalers mogelijk het A. Roland Holsthuis in Bergen voor een maand te huren als werkplek. Dit historische pand, het voormalige woonhuis van de dichter, wordt door het Bert Schierbeekfonds gehuurd van de Stichting A. Roland Holst Fonds. Het Bert Schierbeekfonds is onderdeel van het Letterenfonds en biedt schrijvers, dichters en literair vertalers de mogelijkheid om een maand te wonen en te werken op deze literair-historisch unieke locatie tegen een gereduceerd tarief. In 2006 is ter ere van het honderdjarig bestaan van Bergen aan Zee de bundel "Hier is het paradijs niet verloren - Van Gorter tot Van Dis" gepubliceerd. Het is een boek uit een reeks over de verschillende kernen van de gemeente Bergen (Uitgeverij Conserve).

4.5.1 Bibliotheek

Binnen de gemeente worden sinds jaar en dag ook vele literaire avonden georganiseerd, onder andere door de bibliotheek en de Eerste Bergensche Boekhandel in Bergen.

De gemeente Bergen heeft drie bibliotheekvestigingen binnen de gemeentegrenzen, te weten in Egmond, Bergen en Schoorl. Sinds 2012 zijn deze vestigingen onderdeel van de Centrale Bibliotheek Kennemerwaard. Deze heeft onlangs een visie opgesteld voor de toekomst. De bibliotheek in de huidige vorm, als leesvoorziening, staat steeds meer onder druk door de toenemende digitalisering. Daarnaast blijft de bibliotheek een belangrijke functie behouden, niet alleen door de collecties te beheren en uit te lenen, maar vooral ook door informatie toegankelijk te maken en de participatie te bevorderen door het aanbieden van educatieve activiteiten.

De visie van de Bibliotheek Kennemerwaard geeft aan dat zij graag een maatschappelijke functie behoudt die zo goed mogelijk aansluit bij de vraag en de huidige maatschappelijke ontwikkelingen. Bibliotheek Kennemerwaard streeft ernaar om in elke gemeente minimaal één sterke vestiging te hebben. In de kleinere kernen en wijken zullen de bestaande vestigingen indien mogelijk omgevormd worden tot een servicepunt of doelgroepenbibliotheek, liefst in een multifunctionele accommodatie of in samenwerking met andere partners. Deze ontwikkeling is ook in de gemeente Bergen gaande.

De vestiging in Schoorl is succesvol en heeft ouderen als voornaamste afnemers. De vestiging is gehuisvest in dorpscentrum De Blinkerd, waardoor er ook op het gebied van personeel samenwerking mogelijk is.

De vestiging in Egmond is niet lang geleden gehuisvest in een nieuw gebouw, maar dat blijkt te duur en te groot voor de mate waarin er gebruik van wordt gemaakt. Momenteel wordt onderzocht of de leesvoorziening in Egmond anders kan worden georganiseerd. De vestiging in Bergen blijft de hoofdvestiging van de gemeente. De Bibliotheek Kennemerwaard is een van de grote spelers in het culturele veld van de gemeente Bergen. Ook van de bibliotheken verwachten we daarom dat zij van betekenis zijn in de samenwerking met andere culturele organisaties en nieuwe culturele initiatieven.

Accent:

- Behouden van een bibliotheekvoorziening in de drie kernen, aansluitend op de vraag en de doelgroep
- Aandacht voor samenwerking tussen de bibliotheek en andere culturele organisaties en nieuwe culturele initiatieven

4.5.2 Lokale omroep

De lokale omroep in de gemeente Bergen is RTV80. Naast in radio-en televisie-uitzendingen is het laatste lokale nieuws van RTV80 ook te vernemen via een website en een app voor smartphones. RTV80 werkt sinds 2011 samen met het Videojournaal Schoorl. Videojournaal Schoorl legt Schoorlse evenementen en bijzondere gebeurtenissen vast. Beide organisaties bestaan uit vrijwilligers. RTV80 ontvangt gemeentelijke subsidie op basis van de Mediawet. Daarnaast heeft de gemeente bijgedragen aan het mogelijk maken van de herhuisvesting van RTV80, zodat de organisatie nu werkt vanuit een professionele studio. De gemeente en RTV80 zijn een samenwerkingsverband aangegaan waar het gaat om de communicatie van het gemeentelijke beleid. Daaronder vallen bijvoorbeeld interviews met wethouders, extra verslaglegging tijdens verkiezingen en van activiteiten van de raad.

Accent:

- Het behouden van de functie van RTV80 als lokale omroep volgens de Mediawet en de samenwerkingsovereenkomst tussen de gemeente en RTV80

4.6 Podiumkunsten en festivals

In de gemeente Bergen zien we een levendig podiumaanbod. De concerten en masterclasses in de International Holland Music Sessions die elke zomer worden gehouden, hebben zich de afgelopen jaren steeds verder ontwikkeld. Jaarlijks komen jonge musici vanuit de hele wereld naar de gemeente Bergen en omstreken om het volgen van masterclasses en het geven van concerten te combineren. Het festival zoekt uitbreiding in de uitvoeringlocaties en wil het bereik onder jongeren vergroten. Het ziet zich hierin gesteund door een bijdrage van het TAQA Cultuurfonds. Daarnaast zijn er talloze concerten op verschillende locaties, zoals de Ruïnekerk, Hoeve Overslot en de Slotkapel, en ook Kranenburgh zal met de grote zaal een volwaardig podium zijn voor muziek, literatuur en theateruitvoeringen.

Maar de gemeente Bergen is meer festivals rijk. Het jaarlijkse Breaking the Waves Festival wordt door de mix van live bands, dj's, klassieke muziek, literatuur, theater en dans door de media bestempeld als het "Oerol van Bergen". De festivals Jazz en Sail en Hargen aan Sail dragen bij aan het aanbod van jazzconcerten. Het festival Lopen Naar De Pomp in Egmond aan Zee biedt in de zomer een podium aan verschillende bandjes. Het reizende zomerfestival Karavaan heeft dit jaar naast Zandvoort en Hoorn een succesvolle editie op verrassende locaties in Egmond georganiseerd. Ook de komende twee jaar zal Karavaan in Egmond plaatsvinden. De deelname aan Karavaan wordt mede gefinancierd uit het toerismefonds van de gemeente Bergen. Er zijn ook nieuwe initiatieven, zoals het Woodlands Festival. Dat richt zich op jongeren en wil naast het festivalaanbod van theater, muziek en beeldende kunst, waarbij met name ook ruimte wordt geboden aan nieuw talent, zich profileren als een festival dat een relatie heeft met de natuur. Dit is zichtbaar in een invulling van de horeca met ecologische en fair-trade producten, en het zoveel mogelijk gebruik maken van natuurlijke materialen in de opbouw en bij de beeldende-kunstprojecten. De organisatie heeft daarmee gekozen voor een opzet die duurzaamheid hoog in het vaandel heeft. Voor de toekomst heeft Woodlands de ambitie uit te groeien tot een regionaal festival. Woodlands heeft de afgelopen jaren een beroep gedaan op een incidentele subsidie van de gemeente. Momenteel moet worden bekeken hoe het festival zich in de toekomst kan ontwikkelen en op welke wijze een bijdrage van de gemeente nog ingevuld kan worden.

Cinebergen is in 1998 opgericht door vrijwilligers en is sindsdien uitgegroeid tot een bloeiend filmtheater met 20.000 bezoekers per jaar. Cinebergen ontvangt een bescheiden bijdrage van de gemeente en behaalt haar inkomsten grotendeels uit entree en sponsoring. Daarnaast zorgen ruim 90 vrijwilligers voor een actieve bedrijfsvoering en het filmaanbod. Het filmhuis trekt steeds meer bezoekers uit de regio en de behoefte aan uitbreiding groeit. Mogelijk kan deze worden ingevuld door een samenwerking met Kranenburgh, dat beschikt over een grote zaal.

Accent:

- Ondersteunen van een gevarieerd aanbod van podiumkunsten verspreid over de kernen en met aandacht voor vernieuwing
- Aandacht voor een structureel aanbod van podiumkunsten voor jongeren

5. Cultureel werkplan gemeente 2014-2017

Het nieuwe cultuurbeleid betekent een omvorming op verschillende fronten. Er zal sprake zijn van een transitieperiode waarin de omvorming naar het nieuwe cultuurbeleid in een bepaalde opbouw wordt uitgevoerd.

De gemeente heeft hiervoor een Cultureel werkplan 2014-2017 opgesteld. In dit werkplan worden alle gemeentelijke acties opgenomen die voortkomen uit de gestelde ambities en de aandachtsgebieden. Per jaar wordt aangegeven welke acties worden uitgevoerd.

Naast deze werkzaamheden moet ook het reguliere werk doorgang vinden, zoals de behandeling van subsidieaanvragen en het onderhouden van contacten met het culturele veld.

De uitvoering van het Cultureel werkplan zal tijdelijk extra ambtelijke inzet vragen. Vanuit de bestaande formatie zal naast het behartigen van de lopende zaken, ook aandacht zijn voor het omvormen van het lopende werk naar de criteria en werkwijze van het nieuwe beleid. Het realiseren van de in het Cultureel werkplan genoemde werkzaamheden binnen de gestelde transitieperiode, past niet binnen de bestaande formatie.

Omdat deze werkzaamheden de voorwaarden vormen voor de omvorming naar het nieuwe beleid wordt voorgesteld om gedurende de transitieperiode extra ambtelijke inzet beschikbaar te stellen. In de cultuurbegroting zal dit nader worden aangegeven.

Werkplan 2014-2017

2014

- **Vernieuwen subsidiesystematiek:**
 - Uitwerking **uitbreiding functie huidige Adviescommissie Kunst en Cultuur**
 - Benoemen **culturele ambassadeurs** vanuit verschillende disciplines
 - Uitwerking nieuw beleid in **subsidieregels, model voor verantwoording en wijze van monitoring en communicatie**
- **Onderzoek uitzetten naar eigen kracht culturele organisaties**
- **Organiseren van twee themabijeenkomsten gericht op de verbinding tussen cultuur en andere beleidsterreinen**
- **Verbeteren interne communicatie binnen de gemeente (ontschotting tussen afdelingen en beleidsterreinen)**
- **Verbeteren regionale ambtelijke en bestuurlijke samenwerking**
- **Begeleiding ontwikkeling regionale culturele marketing:**
 - Oprichten platform regionale samenwerking marketing en publiciteit, afstemming cultureel aanbod
- **Begeleiding realisatie Impuls versterking cultuureducatie met Kwaliteit**

2015

- **Oprichting cultureel platform voor kennisdeling en netwerk, en uitwerken doel en taak en werkwijze**
- **Overdragen voorzitterschap cultureel platform aan het cultuurveld**
- **Nulmeting stand van zaken cultuurveld aansluitend op de gestelde ambitie**
- **Organiseren van twee themabijeenkomsten gericht op de verbinding tussen cultuur en andere beleidsterreinen**
- **Toepassen nieuwe subsidiesystematiek**

2016

- **Onderzoeken mogelijkheden tot oprichten van flexibele ateliers en broedplaatsen**
- **Onderzoeken mogelijkheden herbestemming monumenten**
- **Aandacht voor diversiteit in culturele kracht van de verschillende kernen**
- **Stimuleren spreiding van het culturele aanbod over de verschillende kernen**
- **Bekijken procedureaanvraag vergunningen (bij korte projecten) en hoogte leges**
- **Oprichting Bergense Academie (intersectoraal): stimuleren professionalisering vrijwilligers en bestuur**

2017

- **Onderzoeken opzet Cultureel Stimuleringsfonds**
- **Evaluatie**
 - **nieuwe werkwijze subsidiesystematiek**
 - **nieuwe werkwijze Adviescommissie Kunst en Cultuur**
 - **inzet culturele ambassadeurs**
 - **monitoring nieuwe cultuurbeleid**
- **Ontwikkelen visie kunst in de openbare ruimte**

6. Culturele begroting 2014-2017

In dit hoofdstuk wordt aangegeven welke culturele organisaties en culturele activiteiten de gemeente momenteel subsidieert. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt tussen structureel en incidenteel. Het overgrote deel van het cultuurbudget is bestemd voor structurele subsidie relaties. Een klein deel is beschikbaar voor incidenteel.

Daarnaast wordt in dit hoofdstuk de gevraagde investering voor de implementatie van het nieuwe cultuurbeleid aangegeven.

De voorgestelde beleidsveranderingen waarvoor bij de uitwerking personele inzet nodig is wordt deels binnen de bestaande ambtelijke capaciteit opgevangen. Voor het overige deel wordt extra ambtelijke ondersteuning gevraagd. Daarnaast wordt voor een drietal onderwerpen een aanvulling op de huidige cultuurbegroting gevraagd.

1. Voorgesteld wordt om het bedrag wat voor incidentele activiteiten beschikbaar is voor de periode 2014-2017 enigszins op te hogen tot er meer duidelijkheid is over een mogelijk toekomstig Cultureel stimuleringsfonds zodat er tussentijd ruimte blijft voor ontwikkeling.
2. Daarnaast wordt voor de jaren 2014-2017 een bedrag voor extra ondersteuning van culturele organisaties voorgesteld zodat ingezet kan worden op het versterken van de kennis en slagkracht van deze organisaties.
3. Als laatste wordt voor de jaren 2014-2017 een bedrag voorgesteld om de verruiming van cultuureducatie tot 18 jaar mogelijk te maken. Hierdoor kan door lokale culturele organisaties nieuw cultuureducatief aanbod voor jongeren worden ontwikkeld.

(Voor het overzicht van alle culturele subsidies en budgetten; zie volgende pagina.)

Overzicht huidig budget cultuur 2014-2017

(Onderstaande budgetten zijn inclusief de 5% korting in het kader van de bezuinigingen in 2014 en exclusief de indexatie.)

Totaal overzicht cultuur subsidies	2014	2015	2016	2017
Cultuurparticipatie (inclusief amateurkunst) en -beleving				
Diverse incidentele activiteiten amateurkunst (onderdeel budget kunstbeleid incidenteel)	pm	pm	pm	pm
Cultuureducatie				
Combinatiefuncties Artiance-Kranenburgh	74.000	71.000	67.500	67.500
Aanbod cultuureducatie Artiance	9.371	9.371	9.371	9.371
Regeling Cultuureducatie met kwaliteit	16.879	16.879	16.879	16.879
Muziekonderwijs verenigingen	29.061	29.061	29.061	29.061
Cultureel erfgoed (incl. monumenten-archeologie) en architectuur				
Oudheidkunde en musea	800	800	800	800
Museum van Egmond	3.500	3.500	3.500	3.500
Beheer en onderhoud monumenten	40.000	40.000	40.000	40.000
Beeldende kunst				
Kunstbezit (verzekering)	10.086	10.086	10.086	10.086
Onderhoud kunst in de buitenruimte	10.000	10.000	10.000	10.000
Kunst10daagse	13.500	13.500	13.500	13.500
Kranenburgh inclusief erfgoed	500.000	500.000	500.000	500.000
Schoorlse Kunsten	9.000	9.000	9.000	9.000
Literatuur en media				
Bibliotheek	756.806	706.806	656.806	656.806
Lokale omroep	28.006	28.006	28.006	28.006
Podiumkunsten inclusief film en festivals				
Cinebergen	15.061	15.061	15.061	15.061
Gebruik Slotkapel	4.084	4.084	4.084	4.084
IHMS	13.548	13.548	13.548	13.548
Kunstbeleid incidenteel	21.905	16.660	5.655	8.535
Diversen				
Representatiekosten Kunstbeleid (Themabijeenkomsten en uitbreiding adviescommissie Kunst en Cultuur)	6.300	6.300	6.300	6.300
St. Kunst en Cultuur NH bijdrage CJP	500	500	500	500
St. Kunst en Cultuur NH bijdrage Karavaan	1.755	1.755	1.755	1.755
Rabobank Cultuurprijs	2.880		2.880	
Totaal	1.567.042	1.505.917	1.444.292	1.444.292

Totaal overzicht beschikbaar budget	2014	2015	2016	2017
Kunstbeleid	161.517	161.517	161.517	161.517
Nota kunst en cultuur	5.000	5.000	5.000	5.000
Kunstevenementen/regeling amateurkunst	10.000	10.000	10.000	10.000
Ombuiging incidenteel	-16.250	-24.375	-32.500	-32.500
Ombuiging i.v.m. toevoeging budget aan Kranenburgh	-22.000	-22.000	-22.000	-22.000
Ombuiging i.v.m. toevoeging budget aan Kranenburgh	-17.602	-17.602	-17.602	-17.602
Beschikbaar budget vanuit Kunstbeleid	120.665	112.540	104.415	104.415

Budget Kunstbeleid	120.665	112.540	104.415	104.415
Budget subsidies structureel bestemd	98.760	95.880	98.760	95.880
Budget resterend subsidies incidenteel	21.905	16.660	5.655	8.535
Overig Cultuurbudget				
Cultuureducatie Artiance				
Regeling cultuureducatie met kwaliteit bijdrage fonds Cultuurparticipatie	16.879	16.879	16.879	16.879
Combinatiefuncties cultuur	74.000	71.000	67.500	67.500
Lokale omroep	28.006	28.006	28.006	28.006
Bibliotheek	756.806	706.806	656.806	656.806
Kranenburgh	500.000	500.000	500.000	500.000
Representatie kosten Kunstbeleid	6.300	6.300	6.300	6.300
Oudheidkunde en musea: museum Egmond	4.300	4.300	4.300	4.300
Verzekering Kunstbezit	10.086	10.086	10.086	10.086
Onderhoud kunstbezit buitenruimte	10.000	10.000	10.000	10.000
Beheer en onderhoud monumenten	40.000	40.000	40.000	40.000
Totaal	1.567.042	1.505.917	1.444.292	1.444.292

(Voor een overzicht van de benodigde investering voor het realiseren van het nieuwe cultuurbeleid; zie volgende pagina.)

Overzicht investering nieuw cultuurbeleid periode 2014-2017

Impuls 2014-2017	2014	2015	2016	2017
Realisatie implementatie <i>Uitwerking nieuwe subsidiesystematiek:</i> o Aanpassing beleidsregels o Uitwerken verantwoording en monitoring <i>Commissie Kunst en Cultuur:</i> o Uitwerking verbreding taken en werkwijze <i>Initiëren themabijeenkomsten cultuur - andere beleidsterreinen - ondernemers</i> <i>Onderzoek uitzetten naar eigen kracht culturele organisaties</i> <i>Nulmeting stand van zaken cultuurveld aansluitend op de gestelde ambitie</i> <i>Oprichting Platform Cultuur:</i> o Uitwerking doel, taken en werkwijze <i>Onderzoek mogelijkheden herbestemming monumenten (mogelijk in relatie tot ateliers)</i> <i>Onderzoeken mogelijkheden atelierruimte/broedplaatsen</i> <i>Onderzoeken opzet Cultureel Stimuleringsfonds</i> <i>Evaluatie:</i> o nieuwe werkwijze subsidiesystematiek o nieuwe werkwijze Adviescommissie Kunst en Cultuur o inzet culturele ambassadeurs o monitoring nieuwe cultuurbeleid <i>Ontwikkelen visie kunst in de openbare ruimte</i>	50.000	50.000	50.000	50.000
Uitbreiding ondersteuningsmogelijkheden professionalisering culturele organisaties	5.000	5.000	5.000	5.000
Uitbreiding cultuureducatie tot 18 jaar	5.000	5.000	5.000	5.000
Aanvulling budget incidentele culturele activiteiten en innovatie		20.000	20.000	20.000
Totaal	60.000	80.000	80.000	80.000

Bijlage 1

Diagnose van cultuur in de gemeente Bergen zoals opgenomen in de startnotitie “Koers en kern voor kunst en cultuur in Bergen” juni 2013.

In de Cultuurnota 2013 is een analyse gemaakt van de culturele functies en het culturele aanbod.

- Culturele functies en toegankelijkheid

In de Cultuurnota 2013 wordt gerefereerd aan het ringenmodel van Cor Wijn. Toepassing van dit model op de gemeente Bergen liet zien dat de gemeente Bergen een uitgebreider cultureel aanbod heeft dan gebruikelijk is voor gemeenten met een vergelijkbaar inwonertal. Het aanbod dekt vrijwel alle disciplines: theater, musea, beeldende kunst, film, cultuurhistorie, muziek, zang, dans en literatuur.

Hoewel er diversiteit is in de culturele functies en het culturele aanbod, neemt de beeldende kunst van oudsher een voorname plaats in. Dit deelgebied is divers vertegenwoordigd: door de vele kunstenaars die in de gemeente Bergen wonen en/of werken, de kunstenaarsverenigingen, de galeries, initiatieven als de kunst10daagse, de musea en museale activiteiten, en de bundeling van beeldende kunst in de nieuwe culturele functie Kranenburgh.

Beeldende kunst heeft dus een sterke positie. Het aanbod profileert zich bovendien steeds meer regionaal en soms zelfs landelijk. De opening van het nieuwe Kranenburgh in het najaar van 2013 zal dit nog verder versterken. Daarentegen wordt het steeds moeilijker voor nieuwe kunstenaars om zich te vestigen of te werken in en rondom de gemeente Bergen door de hoge woon- en atelierkosten.

Naast beeldende kunst neemt muziek een belangrijke positie in. Hiervan getuigen de vele concerten in de Ruïnekerk in Bergen en de Slotkapel in Egmond, de International Holland Music Sessions (IHMS) en het gegeven dat een groot deel van de amateurkunst zich richt op muziek- en zangverenigingen en koren. Door stijging van de kosten en een gelijkblijven of daling van subsidies staan de uitvoeringen echter onder druk. Zo breidt de IHMS haar activiteiten uit naar podia buiten de gemeente Bergen om voldoende middelen te blijven genereren om de masterclasses te kunnen blijven bekostigen.

Op het gebied van literatuur en media (de bibliotheek, Filmhuis Cinebergen) en cultuurhistorie (Sterkenhuis), zijn er in de gemeente Bergen gevestigde organisaties. Hun culturele aanbod is consistent maar meer ruimte voor vernieuwing is een wens die maar moeilijk van de grond komt. Het succes van Cinebergen maakt duidelijk dat het plafond aan potentiële bezoekers nog niet is bereikt, maar om hiervan te kunnen profiteren is uitbreiding met een tweede zaal nodig. Voor de toekomst van Cinebergen is het ook van belang dat zij de mogelijkheid van digitale filmprojectie in haar organisatie kan doorvoeren.

De huidige bibliotheekvestigingen Bergen, Egmond en Schoorl vallen onder de centrale basisbibliotheek Kennemerwaard. Momenteel wordt bekeken hoe de bibliotheekfunctie in met name de kernen Egmond en Schoorl modern en toegankelijk gehouden kan worden binnen de toekomstige financiële mogelijkheden. Hierbij is extra aandacht voor jongeren en ouderen.

Het aanbod van podiumkunsten in de gemeente Bergen toont zich ook door de aanwezigheid van een aantal festivals. Het Woodlandsfestival, de Schoorlse Kunsten, Breaking the Waves en de Karavaan trekken steeds veel bezoekers.

Voor het aanbod van cultuureducatie is aangesloten bij het Alkmaarse model van Cultuur Primair, georganiseerd door het Artiance. Het model bestaat uit cultuurmenu's waaruit de scholen kunnen kiezen en waarvoor de lokale culturele instellingen de activiteiten aanleveren.

Culturele organisaties in de gemeente Bergen kunnen hun positie hierin versterken door bundeling van hun krachten bij het ontwikkelen van cultuureducatie en in de samenwerking met combinatiefunctionarissen en kunstenaars. Ook kan er meer aandacht zijn voor cultuureducatie voor volwassenen en met name ouderen. Kranenburgh zou hierin als nieuwe speler met een diverse culturele programmering een belangrijke rol kunnen spelen.

De gemeente Bergen heeft geen eigen gesubsidieerde muziekschool. Wel ontvangen muziekverenigingen subsidie voor jeugdleden en een dirigent. Het aantal jeugdleden daalt de laatste jaren. Voor andere vormen van muziekonderwijs is er het particuliere aanbod van docenten en de muziekschool in Alkmaar.

Concluderend kunnen we zeggen dat er in de gemeente Bergen voldoende en goed toegankelijke culturele organisaties zijn. We zien dat niet alleen aan het veelzijdige culturele aanbod en het aantal bezoekers, maar ook aan de vele vrijwilligers die werkzaam zijn bij deze organisaties. Veel organisaties bevinden zich op een punt waar doorontwikkeling noodzakelijk is. Dit moet plaatsvinden in een tijd waarin de overheid zich terugtrekt. Van de organisaties wordt ook om die reden meer cultureel ondernemerschap gevraagd.

Er is voldoende potentieel in het aantal bezoekers voor de culturele functies in de gemeente Bergen, maar er kan meer worden ingezet op het vergroten van het publieksbereik binnen de gemeente Bergen en in de regio. Zo kan de toegankelijkheid worden vergroot door onderlinge afstemming van het aanbod en verbetering van de gezamenlijkheid in de communicatie naar het publiek. Daarnaast is het van belang om de balans tussen het publieksbereik en de omvang van accommodaties in het oog te houden, en waar nodig te zoeken naar andere vormen van het beschikbaar en toegankelijk houden van culturele functies. Bijvoorbeeld door gebruik te maken van ambulante of incidentele locaties, of door de kunst en cultuurhistorische collecties digitaal toegankelijk te maken.

- Cultureel aanbod en publieksbereik

De aanwezigheid van allerlei culturele functies in de gemeente Bergen betekent ook dat er een groot en veelzijdig cultureel aanbod is, hoewel een aantal disciplines in het cultuuraanbod wel meer vertegenwoordigd is dan andere. Het culturele aanbod concentreert zich in de kern Bergen. Egmond en Schoorl spelen een minder grote rol. In de overige kernen is cultuur nog minder aanwezig. De kern Bergen trekt van oudsher een concentratie van het culturele aanbod aan. Het gevolg is dat de bezoekers van het cultuuraanbod zich ook in de kern Bergen concentreren.

Ook is geconstateerd dat er sprake is van veel herhalings- en combinatiebezoek. In de vorige cultuurnota is aangegeven dat het gebruik van het aanbod groeit, maar dat dit veelal plaats vindt binnen het bestaande publieksbereik.

Hoewel er met het vernieuwde Kranenburgh een belangrijk podium is bijgekomen, zou het voor het publieksbereik ook interessant kunnen zijn om organisaties te stimuleren gebruik te maken van ambulante en incidentele locaties, met name in de andere twee kernen. Het Woodlandsfestival is hier een goed voorbeeld van. Deze organisatie realiseert vernieuwing in het aanbod op een nieuwe locatie en bereikt daarmee een nieuw (jong) publiek.

Ook in de afstemming met culturele organisaties in de regio en samenwerking in het regionale culturele aanbod kan winst worden behaald als het gaat om publieksbereik.

In de Cultuurnota 2013 staat dat vanuit de sector geluiden opgaan dat het culturele aanbod soms weinig is gericht op actieve cultuurbeleving. Culturele organisaties kunnen wellicht een grotere rol vervullen in het creëren van de culturele kringloop van inspireren, leren, produceren, presenteren en interesseren door met nieuwe initiatieven in het culturele aanbod meer samen te werken.

- Structuur van het cultuurveld

Veel culturele organisaties in de gemeente Bergen hebben een lang en gevestigd bestaan. Afgelopen jaren zijn nieuwe initiatieven ontstaan zoals Kranenburgh en het Woodlandsfestival. Het huidige subsidiebeleid maakt het lastig voor nieuwe initiatieven. Daarnaast is het huidige subsidiebeleid ook weinig stimulerend voor cultureel ondernemerschap en vernieuwing binnen de bestaande culturele organisaties. Als gemeente kunnen we meer hieraan bijdragen door keuzes te maken in de wijze waarop we het culturele veld willen ondersteunen en stimuleren in zijn ontwikkeling.

In de Cultuurnota 2013 wordt ook geconstateerd dat er sprake is van beperkte doorstroming en vernieuwing binnen de besturen van de culturele organisaties. Dus ook op het gebied van Cultural Governance is winst te behalen door deze te versterken.

De gemeente Bergen is rijk aan vrijwilligers die een belangrijke bijdrage leveren aan het mogelijk maken van het culturele aanbod. Om dit te versterken voor de toekomst zou meer in hen mogen worden geïnvesteerd.

Daarnaast valt er een bijzondere paradox te constateren. Hoewel de gemeente Bergen veel cultuur voortbrengt en heeft voortgebracht die ook landelijk en soms internationaal van betekenis is, zijn er behalve bij de IHMS vrijwel geen structurele verbindingen met landelijke kunst- en cultuuropleidingen of internationale uitwisselingen van kunstenaars.

- Rol van de gemeente (structuur van subsidies en andere ondersteuning)

Zoals bij veel gemeenten ligt ook bij de gemeente Bergen een groot deel van de besteding van de subsidiegelden vast. De bibliotheek en Kranenburgh ontvangen samen het grootste deel van de beschikbare gelden (90%). Podiumkunsten zijn minder bedeed. Festivals en organisaties als IHMS en Cinebergen ontvangen een relatief kleine bijdrage gezien het grote publieksbereik dat ze genereren. Met de komst van Kranenburgh kan hier verandering in komen. Kranenburgh brengt een brede inhoudelijke programmering waarin podiumkunsten een belangrijk onderdeel zijn.

Toch is het gewenst om, met het oog op de toekomst, het vaste bestel om te vormen tot een meer organisch bestel dat beweging en ruimte biedt aan culturele organisaties die een bijdrage leveren aan de continuïteit en kwaliteit van het culturele aanbod, maar ook voldoende stimulerend werkt om verantwoordelijkheid te nemen voor de eigen ontwikkeling. Hierdoor ontstaat in de loop van de jaren structureel meer financiële ruimte voor nieuwe initiatieven. Voor het creëren van een culturele kringloop is vernieuwing van onderaf essentieel.

Daarnaast heeft de gemeente vrijwel geen rol in het stimuleren en faciliteren van netwerken en kennisdeling. Vanuit de gedachte dat de gemeente zich steeds meer opstelt als een van de partners van een culturele organisatie, kan hier meer aandacht voor zijn.

- Betekenis van cultuur voor welzijn, natuur en toerisme

Inwoners en bezoekers ervaren de gemeente Bergen als een aantrekkelijk samenkomen van cultuur, natuur, cultuurhistorie, winkels en horeca. Hoewel er wel relaties te zien zijn tussen natuur en cultuur in de gemeente Bergen, zien we weinig actieve verbindingen tussen het cultuuraanbod en andere terreinen.

Op het gebied van welzijn en talentontwikkeling kan cultuur een grotere rol spelen. Cultuur mag meer *outreaching* zijn naar mensen om zo een bijdrage te leveren aan positieve en verrassende persoonlijke ervaringen met kunst en cultuur.

Cultuur in de gemeente Bergen is ook economisch van betekenis. Door haar aantrekkingskracht voor toeristen draagt zij positief bij aan de inkomsten van horeca en winkels. Ook zorgt cultuur er mede voor dat de gemeente Bergen een gunstig vestigingsklimaat heeft. Dit maakt het onderzoeken waard van mogelijkheden voor een meer *structurele* samenwerking tussen de in de gemeente Bergen en omgeving gevestigde ondernemers, kapitaalkrachtige inwoners en culturele organisaties.

De natuurlijke omgeving van de gemeente Bergen heeft kunstenaars van oudsher geïnspireerd, maar in de presentatie van het culturele aanbod zien we de natuur weinig terug. Met name het zichtbaar maken van de cultuurhistorie van de gemeente Bergen gebeurt veelal binnen de muren van de culturele organisatie. De zichtbaarheid van de historie op cultuurhistorische locaties zou verbeterd kunnen worden.

Uit het voorafgaande wordt duidelijk waar de aandachtsgebieden liggen voor het nieuwe cultuurbeleid. De gemeente Bergen heeft ook voor de toekomst meer dan voldoende potentie om cultureel van betekenis te zijn en te blijven. Daarbij is aansluiting bij nieuwe ontwikkelingen van belang. Uitgaande van de kracht van de culturele oorsprong van de gemeente Bergen, maken we de vertaling naar de tijd van nu en naar de toekomst. Vanuit het gemeentelijke cultuurbeleid richten we ons op de gesignaleerde aandachtsgebieden om zo het cultuurveld verder te helpen bij de nieuwe ontwikkelingen.

Daarvoor is nodig:

- ❖ Spreiding van het culturele aanbod over de kernen
- ❖ Publieksbereik vergroten door vernieuwing in aanbod en locaties
- ❖ Publieksbereik vergroten door samenwerking en afstemming in het culturele aanbod en de communicatie / marketing binnen de regio.
- ❖ Doorontwikkeling van culturele organisaties
- ❖ Herziening van het subsidiebeleid
- ❖ Aandacht voor de culturele kringloop

- ❖ Aandacht voor de relatie en mogelijkheden van cultuur in samenhang met andere aanverwante beleidsterreinen

Bijlage 2

Uitwerking Werkconferentie Cultuur 4 juli 2013

Aanleiding voor de werkconferentie was de startnotitie voor het nieuwe cultuurbeleid.

Zoveel mogelijk vertegenwoordigers van het culturele veld waren uitgenodigd. Daarnaast waren ook vertegenwoordigers uitgenodigd van andere beleidsterreinen zoals welzijn, onderwijs, natuur, horeca, ondernemers, en de cultuurambtenaren van de provincie en gemeenten uit de regio.

Tijdens de werkconferentie is aan de hand van vier thema's aan culturele instellingen, kunstenaars en andere genodigden gevraagd mee te denken en zo een bijdrage te leveren aan het ontwikkelen van het nieuwe cultuurbeleid.

De vier thema's waren:

- Rol van de gemeente
- Vertrouwen op eigen kracht
- Duurzaamheid - toekomstbestendig
- Regionale samenwerking.

In het kader van ieder thema zijn daarbij de volgende vragen gesteld:

- ❖ Waar liggen de kansen?
- ❖ Op niveau van organisatie, lokaal en regionaal?
- ❖ Wat en wie heb je ervoor nodig?
- ❖ Wat verwacht je van de gemeente?
- ❖ Wat kun je zelf doen?

Per thema is een overzicht gemaakt van alle reacties, stellingen, ideeën en suggesties.

Rol gemeente

- Niet gebonden groepen bereiken
- Ruimten voor atelier en activiteiten moet weer in het beleid worden verankert
- Structureel netwerk met ambassadeurs
- Leges verlagen
- Van ambitie naar profilering naar samenwerking en ondersteuning
- Uitwisselingen tussen de verschillende kernen
- Vrijwilligers
- Regio agenda
- Rol culturele organisaties richting kunstenaars
- Gemeente kan belangrijke rol spelen richting kunstenaars
- Hoe realistisch is de rol van de gemeente, er is weinig fte beschikbaar
- Deregulering
- Gemeente als vliegwiel voor cultureel platform
- Creatieve industrie
- Risico's ipv zekerheid
- Faciliterende en coördinerende rol voor gemeente
- Toegankelijkheid
- Kijken en luisteren naar alternatieven
- Ondersteuning in het zoeken naar sponsoring
- Een klimaat creëren zodat kunstenaars goed aan bod komen. Zonder kunstenaars geen cultuur in deze regio. Creatieve industrie is belangrijk.
- Grootste sponsors van cultuur zijn de kunstenaars zelf
- Samenwerking is geen doel op zich

- Gemeente moet doelen en doelgroep formuleren
- Meer culturele routes in de gemeenten ontwikkelen met behulp van de kennis van de culturele instellingen. De gemeente financiert.
- Afstemming van programmering is een goed begin
- Platform waarbinnen culturele ideeën kunnen worden uitgewerkt met behulp van netwerk en samenwerking
- Kunst app voor Noord-Holland
- Cultuuragenda zonder advertenties
- Festival Noord Kennemerland waar iedere gemeente haar kracht laat zien op het gebied van kunst en cultuur
- De basis van alles is hartstocht.
- Communicatie begint met interesse, van waaruit samenwerking kan voortvloeien
- Samenwerking Historische Verenigingen in de regio
- Cultuureducatieve projecten zijn belangrijk
- Zwaartepunt van de regierol van de gemeente door een snel werkend systeem van verbinden, afstemmen, leren en regionaal uitrollen.
- Kies waarin je als gemeente wil profileren en geef dat in regionaal verband aan, zo versterk je elkaar. Regionale marketing
- Kruisbestuiving, verbinden, elkaar versterken, eigenheid bewaren, experimenteren, broedplaatsen
- Verhalen vertellen als aanvulling op traditionele routes voor erfgoed.
- Ontschotting binnen de gemeente
- Regionale samenwerking tussen gemeenten op ambtelijk niveau
- Belang lokaal en regionale samenwerking. Soms lokale belang opzij zetten, angst overwinnen, levert veel op.
- Visie van de gemeente is van belang, makkelijker om keuzes te maken
- Kracht van Bergen is monumenten en cultuurhistorie
- Zichtbare betrokkenheid van ambtenaren en bestuurders is belangrijk
- Respect en ruimte voor kleinschaligheid en experiment (met weinig middelen)
- Interne communicatie bij gemeente is onvoldoende.
- Kennis vanuit bedrijven naar culturele organisaties. Gemeente bemiddeld.
- Te veel bureaucratie
- Zorgvuldiger monumentenbeleid
- Historische waardebesef moet groter

Vertrouwen op eigen kracht

- Diversiteit sterk punt gemeente Bergen, meer benadrukken en pr geven
- Rol VVV – gemeente – totale communicatie cultuur
- Route Bergen, Schoorl en Egmond is historisch
- Culturele agenda op jaarbasis
- Uitdragen naam Bergen geeft weinig koppeling met Egmond en Schoorl, is zwak punt
- Platform: meer samenwerking en uitwisseling visies
- Ambassadeurs vanuit de culturele organisaties
- Goede afweging maken tussen basis en kers op de taart
- Culturele zomerkampen
- Gezamenlijke ambitie
- Meer delen van ruimten
- Maak gebruik van kunstenaars bij het sturen van beleid
- Hoe ontsluit je de culturele schatkamer van de gemeente Bergen/Regio voor toeristen

Duurzaamheid – toekomstbestendig

- Kennisoverdracht is duurzaamheid
- Wetenschap verbinden met bewoners
- Innovatie: risico's in programmering, ook financieel, om nieuw publiek te veroveren
- Samenwerking leidt tot innovatie
- Flamboyante toeristen aantrekken

- Nieuwe doelgroep in de zorg of wajongers
- Maatschappelijke rol van de kunstenaars
- Woningbouwbeleid voor jongeren
- Snelle wegen voor kleine initiatieven
- Samenwerking geeft openheid
- Geen hiërarchie, meer respect, dan meer kans dat eigenheid gewaarborgd wordt
- Bibliotheek opnieuw uitvinden
- Historisch besef – educatie- centrale rol Kranenburgh
- Zelfstandigheid is goed
- Communicatie cultuur via info shop
- Impulsen van buitenaf
- Toerisme in samenwerking met Alkmaar, Graf de Rijp, Schermer, ook voor buitenlandse toeristen
- Binnen gevestigde culturele organisaties afspraken maken over de basis en vernieuwende projecten, en de mogelijkheid voor nieuwe of kleine initiatieven om gebruik te maken van expertise op gebied van financiën, fondsenwerving en penvoering van deze gevestigde organisaties
- Broedplaatsen in leegstaand vastgoed, ook voor kunstenaars buiten de gemeente
- Open podium vanuit gevestigde partijen als bibliotheek, filmhuis, museum voor kleine initiatieven
- Samenwerking kunstvakopleidingen
- Horeca en social media
- Concerten voor ouderen
- Koppeling andere beleidsdoelstellingen, andere beleidsterreinen en deze meetbaar maken

Regionale samenwerking

- Museale samenwerking
- Normen architectuur gelijk maken ivm monumenten
- Info shop cultuur in Plein 7
- Inzetten historische verenigingen voor informatie over erfgoed
- Routes in de regio voor cultureel erfgoed en cultuur historie
- Samenwerking tussen gemeenten mbt speerpunten bv cultuurcoaches
- Kunst en cultuureducatie centraal vanuit Kranenburgh voor de regio
- Culturele kennis meer vertellen
- Normen en waarden gelijkwaardig tussen gemeenten over belang en betekenis van cultuur
- Binnen gemeente samenwerking verbeteren
- Regionale communicatie en marketing vernieuwen
- Pop up info punt voor cultuur
- Regionale samenwerking historische verenigingen
- Locaties erfgoed en cultuurhistorie beter zichtbaar maken, meer kennis openbaar, regionaal samenwerken
- Bibliotheken als info punt voor cultuur
- Broedplaatsen, kennisdelen, kruisbestuiving, niet commercieel
- Maak stip aan de horizon
- Cultuurcoach nu alleen in Bergen
- Oud en jong voor kennisdeling en kruisbestuiving
- Samenwerking tussen cultuurcoach en Artiance
- Visies van elkaar weten
- Netwerken stimuleren voor cultuurtoerisme
- Stel vast wat je verbindt
- Kust en Kunst
- Ook samenwerking buiten de regio nodig
- Vertrouwen op samenwerking met andere kernen, buurtgemeenten
- Faciliteiten/ruimte met zorgsector uitwisselen
- Tussen Kaas en Staal
- Leegstaande panden nieuwe functie geven- broedplaatsen